

Stadsbyggnadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2023-09-18

Diarienummer:
KSN-2023-01011

Handläggare:
Göran Carlén

Planeringsstrategi för Uppsala kommuns översiktsplanering

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** godkänna planeringsstrategi för översiktsplaneringen enligt **bilaga 1**.

Ärendet

Översiktsplanen är, i enlighet med plan- och bygglagen (PBL), kommunens samlade strategi för hur mark, vatten och bebyggelse ska användas, utvecklas och bevaras för att säkerställa en långsiktigt hållbar utveckling. Den ska visa hur kommunen tänker ta hänsyn till allmänna intressen samt hur riksintressen ska tillgodoses och hur miljö kvalitetsnormer ska följas. Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan. För att uppfylla det kravet ska det antingen finnas en nyantagen översiktsplan inom 24 månader efter ett val, eller inom samma tidsrymd, en så kallad planeringsstrategi som godkänts i kommunfullmäktige (PBL 3 kapitlet § 23). Planeringsstrategin har ersatt den tidigare "aktualitetsprövningen" i lagstiftningen. I planeringsstrategin ingår att kommunfullmäktige uttalar sig om översiktsplanens aktualitet.

Den nu gällande översiktsplanen antogs i november 2016. En aktualitetsförklaring av översiktsplanen godkändes i kommunfullmäktige 2 november 2020, § 458. Översiktsplanen förklarades vara aktuell, men hastigheten och hållbarhetsutmaningarna i samhällsutvecklingen motiverade en revidering. Kommunstyrelsen gav därför 16 juni 2021, § 173, stadsbyggnadsförvaltningen direktiv till en sådan revidering, med en tidplan som innebar antagande 2024. Kommunstyrelsen ändrade därefter med ett tilläggsdirektiv 14 juni 2023, § 139 tidplanen så att revideringen ska färdigställas 2028, i nästa mandatperiod. Därtill gav kommunstyrelsen stadsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att under år 2023 ta fram en planeringsstrategi (§ 138) så att översiktsplanen behåller sin aktualitet i lagens mening.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsbyggnadsförvaltningen tillsammans med kommunledningskontoret.

Föredragning

Uppsala kommuns översiktsplan består av flera delar. Nu gällande kommuntäckande översiktsplan antogs i december 2016. I översiktsplanen ingår också följande fördjupningar (FÖP): FÖP Rörken-Hovgården (1993), FÖP Funbo (2011), FÖP Storvreta (2012), FÖP Södra staden (2018) och FÖP Sydöstra stadsdelarna (2022).

Plan- och bygglagens krav på innehållet i en planeringsstrategi är att den ska beskriva ändrade planeringsförutsättningar, aktualitetsbedöma översiktsplanen samt vara framåtsyftande gällande den översiktliga planeringen. Planeringsstrategin har tagits fram för att uppfylla dessa lagkrav, men också för att visa på en strategisk utbyggnadsinriktning, inom översiktsplanens ram.

Planeringsstrategin tar upp förändrade förutsättningar avseende lagstiftning, nationella och regionala mål, planer och program samt nya/ändrade kommunala styrdokument och omvärldsförändringar i övrigt.

Även om förutsättningarna förändrats på skilda sätt bedöms gällande översiktsplan, tillsammans med planeringsstrategin och nya separata styrdokument och underlag som successivt tas fram, vara tillräckligt aktuell för att fortsätta vägleda samhällsbyggandet under flera år framåt. Översiktsplanens prioriteringar, generella riktlinjer och markanvändningsinriktningar är förenliga med lagstiftningsförändringar, hållbarhetsambitionerna inom Agenda 2030 samt de hållbarhetsprogram och andra styrdokument som tillkommit på nationell, regional och kommunal nivå.

Vissa detaljer i planen har dock bedömts inaktuella och redovisas i ett särskilt avsnitt. Vidare görs ett antal förtydliganden samt redovisning av förändrade förutsättningar och anspråk.

I planeringsstrategin finns också en strategisk utbyggnadsinriktning. För stadsområdet innebär den att utnyttja planerade investeringar i transportinfrastruktur i Uppsalas södra delar genom att möjliggöra utbyggnad av bostäder och arbetsplatser. I övriga delar av staden färdigställs pågående projekt. Nya små bostadsprojekt kan tillkomma i lägen där de stödjer översiktsplanens långsiktiga strukturidé och inte genererar stora följdinvesteringar. Det är angeläget att planera för nya större verksamhetsområden i staden och i andra goda transportlägen för att svara upp mot efterfrågan. I de prioriterade tätorterna på landsbygden möjliggörs för bostadsbyggande upp till kapacitetsgränserna i VA-systemet och för att passa lämpliga utbyggnadsnivåer för förskola och skola.

Under mandatperioden riktas arbetet in på ett omfattande dialogarbete och att ta fram planeringsunderlag och styrdokument som både kan användas av den fysiska planeringen i närtid och i arbetet med revidering av översiktsplanen. Planeringsstrategin ska läsas i ljuset av att kommunstyrelsen redan givit uppdrag om revidering av översiktsplanen. Direktiven sammanfattas i slutet av dokumentet.

Ekonomiska konsekvenser

Planeringsstrategin säkerställer effektivitet i handläggningen inför myndighetsbeslut inom samhällsbyggnadsområdet. Den bäddar också genom sin utbyggnadsinriktning

för god ekonomi relaterat till investeringar och drift när det gäller kommunala åtaganden. Beslutet om planeringsstrategin i sig själv medför inga direkta kostnader för kommunen.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 18 september 2023
- Bilaga 1, Planeringsstrategi för Uppsala kommuns översiktsplanering

Stadsbyggnadsförvaltningen

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Christian Blomberg
Stadsbyggnadsdirektör

Aktiverande styrdokument

Beslutsfattare:
Kommunfullmäktige

Dokumentansvarig:
Kommunstyrelsen

Datum:
2023-10-11

Diarienummer:
KSN-2023-01011

Planeringsstrategi för Uppsala kommuns översiktsplanering

Redaktionella ändringar efter KSAU markerade med röd kant i marginalen

Översiktsplan

Mål och budget

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Program

Handlingsplaner och övriga planer

Innehåll

Läsanvisning	3
Sammanfattande ställningstaganden.....	4
Ändrade planeringsförutsättningar och översiktsplanens aktualitet	4
Strategisk utbyggnadsinriktning	4
Inriktning för det fortsatta översiktsplanearbetet	5
Inledning	6
Översiktsplanen	6
Planeringsstrategi enligt PBL	6
Uppdraget om planeringsstrategi	7
Uppföljning av ändrade förutsättningar	7
Lagändringar med mera	7
Nya nationella och regionala mål, planer och program.....	8
Nya kommunala styrdokument	8
Omvärlds- och närvärldsutveckling i övrigt.....	9
Hantering av ändrade förutsättningar	11
Aktualiteten i översiktsplanens ställningstaganden.....	13
Särskilda ställningstaganden och preciseringar	13
Nya riksintresseanspråk.....	20
Nya geografiska anspråk.....	22
Strategisk utbyggnadsinriktning.....	23
Utbyggnadsläge och närtidsinriktning.....	23
Långsiktig utbyggnadsinriktning	25
Inriktning för det fortsatta översiktsplanearbetet	29
Projekt mål för revideringen	29
Tidshorisont och befolkningsutveckling.....	29
Fokusområden	30
Process, styrning och tidplan	31
Bilagedel.....	32

Läsanvisning

Denna planeringsstrategi är ett lagstadgat dokument som krävs enligt plan- och bygglagen för att en översiktsplan ska anses aktuell. Planeringsstrategin ska läsas i ljuset av att kommunstyrelsen redan givit uppdrag om revidering av översiktsplanen och meddelat direktiv (2021) och tilläggsdirektiv för (2023) för arbetet.

Kommunfullmäktiges beslut

Dokumentet innehåller Uppsala kommunfullmäktiges ställningstagande till främst översiktsplanens aktualitet och beslut om strategi för den geografiska utbyggnadsinriktningen. Kommunfullmäktiges huvudsakliga ställningstaganden sammanfattas på sid 4. Kommunfullmäktiges beslut i enskilda delar tydliggörs i avsnitten *Aktualiteten i översiktsplanens ställningstaganden* (sid 13 ff) och *Strategisk utbyggnadsinriktning* (sid 23) enligt följande rubriker:

- **Ställningstagande till aktualitet.** Kommunfullmäktiges ställningstagande om planen i något avseende saknar aktualitet.
- **Precisering.** Kommunfullmäktiges tydliggörande om innebörden i vissa inriktningar med mera i planen.
- **Strategisk utbyggnadsinriktning**

Kommunfullmäktiges syn på den långsiktiga geografiska utbyggnadsinriktningen vid beslutstillfället. Kommunstyrelsen ansvarar för att successivt göra nödvändiga riktningförändringar.

Notera att ovanstående ställningstaganden kompletterar den vägledning som finns i översiktsplanen

Övriga avsnitt

Övriga avsnitt omfattas inte av kommunfullmäktiges beslut. Det handlar främst om sammanfattningen av direktiven för revidering av översiktsplanen, vilka beslutats av kommunstyrelsen (s 29 och framåt under rubriken ”Inriktning för det fortsatta översiktplanearbetet”).

Sammanfattande ställningstaganden

Ändrade planeringsförutsättningar och översiktsplanens aktualitet

Översiktsplanen för Uppsala kommun anses vara aktuell. Skälen till bedömningen är följande:

- Översiktsplanens prioriteringar, generella riktlinjer och markanvändningsinriktningar är förenliga med lagstiftningsförändringar, hållbarhetsambitionerna inom Agenda 2030 samt de hållbarhetsprogram och andra styrdokument som tillkommit på nationell, regional och kommunal nivå. Både det sociala, det ekologiska och det ekonomiska hållbarhetsarbetet inom fysisk planering fortsätter att stärkas med stöd i översiktsplanen.
- Övergripande omvärldsförändringar som skett och sker i spåren av pandemin, genom den digitala utvecklingen, geopolitiska spänningar, miljö- och klimatförändringar med mera påverkar såväl behov och efterfrågan som förutsättningar avseende markanvändning och byggande. Nödvändiga riktningförändringar inom planeringen kan de närmaste åren göras inom ramen som ges av översiktsplanen. Nya tematiska styrdokument kan tas fram för att understödja detta.
- Översiktsplanens ställningstaganden till markanvändning och utveckling av den byggda miljön bedöms vara tillräckligt aktuella för att planen ska anses aktuell under innevarande mandatperiod. Vissa detaljer i planen har dock bedömts inaktuella och redovisas i ett särskilt avsnitt. Vidare görs ett antal förtydliganden samt redovisning av förändrade förutsättningar och anspråk.
- En fördjupad översiktsplan (FÖP) för de sydöstra stadsdelarna antogs 2022 men har i skrivande stund inte vunnit laga kraft, efter överklagande. Kommunfullmäktiges ställningstagande vid antagandet om inriktningen för utvecklingen i de sydöstra stadsdelarna ligger tillsvidare fast. FÖP:en innebär vid laga kraft en ändring av översiktsplanen inom det aktuella området. Den möjliggör också en tyngdpunktsförskjutning av stadens expansion mot sydöst och att beredskapen för befolknings- och verksamhetstillväxt i kommunen ökar. Det innebär att översiktsplanen totalt sett kan härbärgera en högre tillväxttakt fram till 2050 eller att utrymmet räcker längre.

Summerat bedöms översiktsplanen uppfylla kraven för aktualitet enligt plan- och bygglagen (PBL 3 kap, §§ 3-5). Översiktsplanen bedöms vara tillräckligt aktuell för att fortsätta vägleda den fysiska planeringen de närmaste åren.

Strategisk utbyggnadsinriktning

Den långsiktiga utbyggnadsinriktningen för stadsområdet är att utnyttja planerade investeringar i transportinfrastruktur för främst de södra stadsdelarna genom att möjliggöra för ca 30.000 bostäder och många arbetsplatser här. I övriga delar av staden färdigställs pågående projekt. Nya små bostadsprojekt kan tillkomma i lägen där de stödjer översiktsplanens långsiktiga strukturidé och inte genererar stora

följdinvesteringar. Det är angeläget att planera för nya större verksamhetsområden i staden och i andra goda transportlägen för att svara upp mot efterfrågan.

I de prioriterade tätorterna möjliggörs för bostadsbyggande upp till kapacitetsgränserna i VA-systemet och för att passa lämpliga utbyggnadsnivåer för förskola och skola.

Inriktning för det fortsatta översiktsplanarbetet

Även om översiktsplanen bedöms vara tillräckligt aktuell för de närmaste åren är det angeläget att en revidering görs. Hållbarhetsutmaningar och hastigheten i samhällsutvecklingen motiverar detta. Under mandatperioden riktas arbetet in på ett omfattande dialogarbete och att ta fram planeringsunderlag och styrdokument som både kan användas av den fysiska planeringen i närtid och i arbetet med revidering av översiktsplanen. En reviderad översiktsplan bedöms kunna antas av kommunfullmäktige senast 24 månader efter nästa val.

Inledning

Översiktsplanen

Varje kommun ska enligt plan- och bygglagen, PBL, ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och bör bygga på analyser av viktiga förutsättningar såsom övergripande mål, förändringar och trender i omvärlden, fysisk struktur och allmänna intressen.

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden och den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Den beslutas av kommunfullmäktige. Översiktsplaneringen har en central roll genom att formulera strategier för en långsiktigt hållbar utveckling.

Uppsala kommuns översiktsplan anger den långsiktiga inriktningen för den fysiska utvecklingen i staden, landsbygderna och de mindre tätorterna. Nu gällande kommuntäckande översiktsplan antogs i december 2016. I översiktsplanen ingår även följande fördjupningar (FÖP): *FÖP Rörken-Hovgården* (1993), *FÖP Funbo* (2011), *FÖP Storvreta* (2012) och *FÖP Södra staden* (2018). Därutöver har *FÖP Sydöstra stadsdelarna* antagits av kommunfullmäktige 2022, men överklagats och i skrivande stund ännu inte behandlats i domstol.

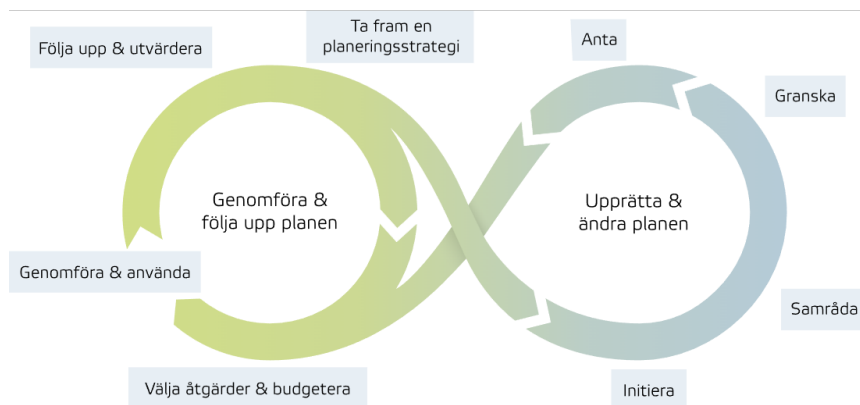
Planeringsstrategi enligt PBL

Senast 24 månader efter ett ordinarie val ska kommunfullmäktige i en så kallad ”planeringsstrategi” ta ställning till om översiktsplanen är aktuell och ange något framåtsyftande om vad kommunen ska fokusera på i sin översiktsplanering den närmaste tiden. Av planeringsstrategin ska framgå:

- **Påverkan av ändrade planeringsförutsättningar**
Kommunfullmäktige ska ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet. Till sin hjälp har kommunen bland annat länsstyrelsens underlag till planeringsstrategin.
- **Ställningstagande till översiktsplanens aktualitet**
Kommunfullmäktige ska bedöma i vilken utsträckning översiktsplanen är aktuell i förhållande till vissa krav i plan- och bygglagen. Det är översiktsplanen i dess helhet, inklusive eventuella ändringar, som ska bedömas.
- **Inriktning för kommunens fortsatta arbete med översiktsplanering**
Kommunfullmäktige ska ange ställningstagande till den fortsatta översiktsplaneringen. Strategin i sig innebär dock ingen ändring av översiktsplanen utan ska enbart tala om vad kommunen ska fokusera på i översiktsplaneringen och om det finns delar av planen som behöver ändras.

Processen för hur en planeringsstrategi tas fram är inte reglerad i PBL och kan därför anpassas till vilka behov kommunen har. I planeringsstrategin görs en bedömning av om planen uppfyller innehållskraven enligt 3 kap. 5 § PBL¹.

¹ Plan- och bygglagen har ändrats från 1 april 2020. Föregångare till planeringsstrategin kallades ”aktualitetsförklaring”.

Figur 1. Process för den kontinuerliga översiktsplaneringen. (Boverket, PBL Kunskapsbanken, www.boverket.se)

Uppdraget om planeringsstrategi

Kommunfullmäktige tog senast i november 2020 ställning till översiktsplanens aktualitet i en "aktualitetsförklaring", enligt tidigare lagstiftning.

Kommunstyrelsen beslutade 14 juni 2023 (§138) att ta fram en planeringsstrategi för översiktsplaneringen. Inriktningen för arbetet angavs som att "så enkelt och snabbt som möjligt tydliggöra i vilka avseenden översiktsplanen utifrån kommunfullmäktiges perspektiv saknar aktualitet och behöver förtydligas" och "... den tidigare aktualitetsförklaringen i hög grad kan återanvändas samt att hänvisningar sker till direktiven för revidering av översiktsplanen, till länsstyrelsens underlag liksom till nya kommunala styrdokument och underlag...".

Uppföljning av ändrade förutsättningar

Sedan ÖP antogs 2016 har förutsättningarna som då låg till grund för Uppsalas fortsatta utveckling delvis förändrats. Utvecklingen i omvärlden och i Uppsala har förändrat villkoren på skilda sätt. Nya lagar, nationella och regionala mål, planer och program samt ett antal kommunala styrdokument tillkommit. Här följer en sammanfattning av några viktiga förändringar av betydelse för översiktsplaneringen samt, sist i avsnittet, en bedömning av hur det kan hanteras. Länsstyrelsen har i en rapport redovisat sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för ÖP:s aktualitet, se bilaga 1.

Lagändringar med mera

2020 förändrades 3 kapitlet om översiktsplan i plan- och bygglagen (PBL). Syftet med ändringarna är att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och att översiktsplanen ska hållas aktuell. Den största förändringen är att kravet på en "planeringsstrategi" införts, såsom redovisats i inledningen.

I februari 2023 beslutades om en förändring i plan- och byggförordningen som innebär att översiktsplanen ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. Förändringen gäller alla översiktsplaner som påbörjas efter 31/12 2026. Boverket har påbörjat arbetet med föreskrifter.

En tidigare förändring (2018) i PBL införde nya krav på riskbedömning av skador på bebyggelsen på grund av klimatförändringar, som påverkar innehållet vid revidering av översiktsplanen. Även miljöbalken har ändrats och påverkar miljöbedömningen av översiktsplanen vid framtagandet.

2022 ändrades lagen om kommuners bostadsförsörjningsansvar. I ett tillägg framgår att kommuner ska analysera vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden.

Skärpta miljökvalitetsnormer (MKN) vad gäller vattenkvalitet (2022) har tillkommit. Bullerriktlinjerna skärptes 2017 och nya allmänna råd om industri- och annat verksamhetsbuller kom 2020.

Vattentjänstlagen har ändrats och ställer krav på en kommunal vattentjänstplan som innehåller långsiktig plan för allmänt VA samt hur den allmänna VA-anläggningen ska skyddas vid skyfall.

En ny klimatlag har tagits fram med nya klimatmål. Barnkonventionen har blivit lag vilket tydliggör att barnperspektivet alltid ska beaktas inom samhällsbyggandet.

Nya nationella och regionala mål, planer och program

Ett antal nya nationella mål och strategier har också tillkommit, inte minst de globala Agenda 2030-målen. Förändringar har också skett vad gäller olika riksintressen, till exempel nya gränser för kulturmiljövården (se sid 20). En ny regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi antogs av regionen 2021.

För den regionala nivån kan därutöver nämnas regional plan för infrastruktur för förnybara drivmedel och elfordon, regional handlingsplan för klimatanpassning, regional klimat- och energistrategi, färdplan för ett hållbart län – åtgärdsprogram för minskad klimatpåverkan, regional vattenförsörjningsplan, åtgärdsprogram och förvaltningsplan för Norra Östersjöns vattendistrikt (Vattenmyndigheten).

Nya kommunala styrdokument

Uppsala kommuns inriktningsmål, uppdrag, politisk plattform och budget presenteras årligen i styrdokumentet *Mål och budget*. Nytt för mandatperioden är fyra övergripande fokusmål som vägleder det närtida arbetet: 1) Uppsala ska säkra en stark ekonomi och värna välfärden; 2) Uppsala ska ha ett välmående näringsliv och skapa fler jobb; 3) Uppsala ska leda klimatomställningen; 4) Uppsala ska bli tryggare med jämlika villkor.

Som svar på ändringar i lagstiftning, nationella och regionala ambitioner, omvärldsförändringar, nya lokala sakförhållanden samt politiska viljeinriktningar har flera nya eller ändrade kommunala styrdokument kommit fram sedan översiktsplanen antogs. Skilda planprogram och liknande har också tagits fram för att stödja en utveckling enligt översiktsplanen. Nedan listas de styrdokument som i dagsläget kompletterar översiktsplanens styrning för det fysiska planeringsområdet. Endast de mest övergripande dokumenten redovisas. I flera fall har dessa handlingsplaner knutna till sig. Denna lista ersätter således motsvarande som finns i avsnitt "Förteckningar" i översiktsplan 2016. Samtliga dokument återfinns på kommunens webbplats.

Områdesprogram mm för den fysiska planeringen

- Program för Librobäck (PBN 2006)
- Program för Östra Fyrislund (KS 2007)
- Program för Kungsängen (KS 2009)
- Program för Östra Sala backe (KS 2011)
- Program för Boländerna (KF 2014)
- Program för Södra Åstråket (PBN 2015)
- Program för Ulleråker (KS 2016)
- Innerstadsstrategin (KF 2016)
- Planprogram för Eriksberg och Ekebydalen (PBN 2017)
- Strukturprogram för främre Boländerna (PBN 2018)
- Planprogram för Gottsundaområdet (KS 2019)
- Planprogram för Marielund (2023)

Övriga styrdokument med någon bäring på fysisk planering

- Idrotts- och fritidspolitiskt program (2015)
- Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning (KF 2016)
- Näringslivsprogram (KF 2017)
- Arkitekturpolicy (KF 2017)
- Landsbygdsprogram för Uppsala kommun (KF 2017)
- Riktlinje för hantering av förorenade områden (KS 2017)
- Policy för hållbar utveckling (KF 2017)
- Riktlinjer för markanvändning inom Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt (KF 2018)
- Riktlinjer för exploateringsavtal (KF 2018)
- Riktlinjer för markanvisningar (KF 2018)
- Energiprogram 2050 (KF 2018)
- Parkeringsplan för Uppsala (PBN 2018)
- Riktlinjer för pendlarparkeringar (KS 2019)
- Program för äldrevänlig kommun (KF 2020)
- Kulturpolitiskt program (KF 2020)
- Riktlinje för utemiljöns yta och kvalitet vid förskolor och grundskolor (KS 2020)
- Bostad för alla – program för bostadsförsörjningen (KF 2021)
- Vattenprogram (KF 2021)
- VA-plan (riktlinje för VA-planering (KS 2021) samt handlingsplan för VA-utbyggnad (KF 2021) (KF 2021)
- Handlingsplan för åtgärder mot trafikbuller (KS 2021)
- Program för trygghet, säkerhet och brottsförebyggande arbete (KF 2022)
- Avfallsplan (KF 2022)
- Program för mobilitet och trafik (KF2022)
- Miljö- och klimatprogram (KF 2022)
- Åtgärdsprogram för kvävedioxid (KF 2022)

Kommande

- Vattentjänstplan (samrådsbehandlas under hösten 2023)

Omvärlds- och närvärldsutveckling i övrigt

Klimatförändringarna blir alltmer tydliga och klimatomställning och klimatanpassning får accentuerad betydelse. På miljöområdet i övrigt ökar exempelvis fokus på att

förebygga avfall och få cirkularitet i materialanvändningen. Den globalt sett accelererande artutrotningen adresseras också med allt starkare behov av åtgärder, även lokalt i Uppsala. Översiktsplaneringen behöver bidra till detta.

Ett exempel på artskyddsfrågornas ökade påverkan är den skyddade och mycket sällsynta arten cinnoberbagge som visat sig vara väl utbredd i naturområden särskilt runt Uppsala stad. Förutom att det är glädjande att kommunens och andra markägares skötsel gynnar den biologiska mångfalden runt staden så påverkar det möjligheten att genomföra tänkt samhällsbyggande i vissa områden bland annat på grund av att tillämpningen av artskyddsförordningen har skärpts. Arten förekommer i samtliga stadsbyggnadsprojekt i södra staden vilket gör fortsatt planering beroende av att dispens från artskyddsförordningen kan ges. För att alls kunna motivera intrång i dess livsmiljöer krävs ett omfattande och långsiktigt arbete med att förstärka artens utbredningsområde samt att stadsutvecklingen bedöms utgöra ett allt överskuggande allmänt intresse.

Som ett av svaren på miljö- och klimatfrågorna elektrifieras samhället nu i snabb takt. Samtidigt har det funnits en kapacitetsbrist i södra Sverige inklusive Uppsalaregionen. Denna bedöms successivt kunna avhjälpas med pågående och planerade åtgärder ibland annat kraftöverföringssystemen, förstärkning av incitamentssystem för effektivisering och effektutjämning samt lokal energiproduktion och -lagring. Efterfrågan på utrymme för solcellsparker har ökat tydligt det senaste året. Tillgången till el är avgörande för näringslivsutvecklingen och elektrifiering av transportsystemet.

I spåren av pandemin, ökande spänningar och krig i världen och Sveriges närområde samt allt snabbare digitalisering kan följa förändrade behov och beteenden hos hushåll och verksamheter som påverkar efterfrågan på ny bebyggelse, verksamhetsmark, transporter, servicefunktioner, närnatur mm. Spänningarna i världen sätter också fokus på beredskaps- och totalförsvarsperspektiv i den fysiska samhällsplaneringen. Exempelvis kan Försvarsmaktens behov av expansion vid Ärna komma att påverka planeringsförutsättningarna.

Såväl nationellt som lokalt påkallar också segregation och polarisering mellan grupper och allt våldsammare gängkriminalitet ett än starkare fokus på trygghetsskapande och integrerande fysisk planering. Meningskiljaktigheter om samhällsbyggandet i kommunen har ökat, vilket understryker behovet av dialog och delaktighet i planeringsprocesserna.

Konjunkturedgången, ränteuppgången och svagare kronkurs påverkar inte minst byggandet och innebär sannolikt att bostadsbristen tilltar, med risk för ökad trångboddhet som följd. Ett mer permanent förändrat ränteläge kan påverka villkoren för byggandet också på längre sikt. Det innefattar investeringsvillkoren för kommunkoncernen. Konjunkturedgången kan också accentuera pågående anpassningar av kontorslokaler och strukturförändringar av detaljhandeln.

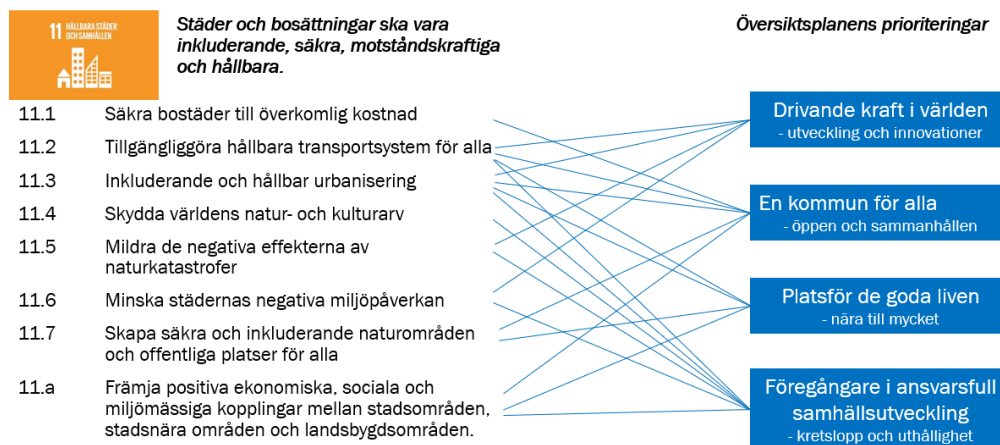
Fyrspårsavtalet med ny tågstation vid Bergsbrunna, statlig medfinansiering av spårväg samt kommunens åtagande om cirka 30.000 nya bostäder och ett stort antal arbetsplatser tillkom 2018, vilket påverkat förutsättningarna positivt för hela Uppsalas utveckling och särskilt för stadsutveckling i södra Uppsala stad. Vidare har takten i befolkningsutvecklingen höjts tydligt sedan arbetet med översiktsplan 2016 inleddes och befolkningsprognosen har närmast sig översiktsplanens högsta scenario.

Nytt miljötillstånd är sedan länge sökt för avloppsreningsverket i Kungsängen. Till följd av olika syn på lagstiftningen hos två myndigheter har handläggningen dragit ut på tiden och ärendet ligger sedan mer än ett år tillbaka hos regeringen. Gällande

miljötillstånd är begränsat av hur många personer som får anslutas till verket, och som en följd av befolkningsökningen riskerar det att överskridas inom kort, troligen redan under 2023 eller 2024. Nytt tillstånd för Kungsängsverket är kritiskt för Uppsalas utveckling. Kungsängsverket betjänar hela staden samt ett flertal tätorter. När Uppsala står utan laglig hantering av avloppsvattnet från befintlig och tillkommande bebyggelse kommer inte nya detaljplaner att kunna antas.

Hantering av ändrade förutsättningar

Kravet på planeringsstrategi inom 24 månader efter allmänt val uppfylls i och med detta dokument. De lagändringar i övrigt som direkt berör översiktsplanen tas om hand i den pågående revideringen. De övriga ändringarna i lagstiftning, målformuleringar med mera som skett har ofta direktverkan gentemot kommunens fysiska planering eller indirekt genom nya/ändrade styrdokument och innebär inte att översiktsplanen blivit inaktuell, eftersom den i hög grad hänvisar till vid var tid gällande mål, normer och annan styrning inom skilda områden, såväl på överordnad nivå som kommunalt antagna. Dessutom är översiktsplanens vägledningar ofta generellt hållna för att ge toleranser. Exempelvis korresponderar relevanta mål i Agenda 2030 mot översiktsplanens prioriteringar (se figur 2). Översiktsplanens prioriteringar för Uppsalas utveckling till 2050 bedöms sammantaget också vara i linje med fokusmålen i gällande *Mål och budget*. Vid revideringen behöver dock en översyn göras.

Figur 2 Kopplingschema över mål 11 Agenda 2030 och översiktsplanens prioriteringar

Översiktsplanens inriktning för de fysiska strukturerna stödjer klimatomställningen och manövreringar för att verkligen nå god effekt är möjliga inom översiktsplanens ram. Miljö- och klimatprogrammet vägleder och positionerna flyttas hela tiden fram så att kommunen kan vara ledande i klimatarbetet. Behovet av tydligare vägledning för klimatanpassning inklusive skyfallshantering har dock uppmärksamats i revideringsarbetet. En rad underlag har tagits fram och någon form av separat styrdokument för klimatanpassning i den fysiska planeringen kommer sannolikt att sammanställas under mandatperioden.

Flera olika underlag för grönstruktur och ekosystem har också tagits fram som kan stödja arbetet med att förstärka friluftsvärden, ekologisk funktion inklusive enskilda arter som cinnoberbaggen, klimatanpassning och andra ekosystemtjänster. Med ledning av dessa kan även den grön-blåa strukturen få fördjupande styrdokument

under mandatperioden, liksom spelregler för ekologisk kompensation vid exploatering.

Beträffande elförsörjning kan konstateras att frågan om lämpliga lägen för solcellsparker inte hanteras explicit i gällande översiktsplan, även om den ger visst stöd i lokaliseringsöverväganden. Solcellsparker behöver ta stora ytor i anspråk för att vara lönsamma. Med hänvisning till både vikten av elförsörjning och att hålla nere konflikterna mellan solcellsparksetablering och andra intressen är det angeläget att få fram en tydligare vägledning. Ett underlag håller på att tas fram inom ramen för uppdraget om revidering av översiktsplanen.

Osäkerheten som ges av exempelvis spänningarna i världen och digitaliseringens påverkan på levnadsmönster bör kunna hanteras inom översiktsplanens ram. Förändringarna följs i den årliga omvärldsanalys som gör inom ramen för kommunens mål- och budgetarbete. För att säkerställa beredskap för skilda utvecklingsbehov kommer dessutom följande arbeten att göras under mandatperioden.

- Innerstadsstrategin förbereds för revidering för att möta nya behov och svara upp mot de fysiska förändringar som redan beslutats, exempelvis ombyggnaden av centralstationen och införande av ett spårvägssystem.
- Av delvis samma skäl behövs också ett tydliggörande av hur huvudgatunätet i staden ska utvecklas och även så kollektivtrafiksystemet som helhet.
- För att stödja näringslivsutvecklingen behövs en fördjupad strategi för hur skilda verksamhetsområden kan utvecklas och skapas. För att säkerställa att tillräckligt utrymme finns för verksamhetsetableringar vid var tid kan också tillskapas en särskild programstyrning med uppgift att initiera, understödja och koordinera sådana samhällsbyggnadsprojekt.

Konjunkturläget och eventuella bestående makroekonomiska förändringar understryker behovet av kommunkoncernekonomiska hänsyn i samhällsbyggandet. Det framgår i den strategiska utbyggnadsinriktningen (sidan 23) och behöver ständigt bevakas i kommunstyrelsens portföljstyrning av samhällsbyggnadsprojekt.

Fördjupningsstudier för tätorter och stadens olika delar tas fram för att belysa möjligheter till utveckling med såväl de lokala behoven som behoven för Uppsala som helhet i fokus. Underlaget ska föda revideringen av översiktsplanen men också kunna användas för löpande initiering av fysisk förändring som bidrar till bland annat trygghet och sammanhang.

En serie dialoger om samhällsbyggande, lokala utvecklingsmöjligheter samt tematiska sakfrågor ska genomföras under mandatperioden. Dialogerna ska involvera invånare, organisationer och politiska partier och ge ett underlag till lokala och tematiska strategier i den översiktliga planeringen.

Fyrspårsavtalet förstärker förutsättningarna för en långsiktig och hållbar stadsutveckling i enlighet med översiktsplanens strukturella inriktning. Den höga takten i befolkningsutvecklingen och fyrspårsavtalet innebär grovt sett följande ändringar i förutsättningarna för samhällsbyggandet:

- Förändrad utbyggnadsinriktning inom staden, med ökat fokus mot de södra stadsdelarna på ömse sidor Fyrisån
- Ökade lägesfördelar för Uppsala som helhet. Det kan öka hastigheten i befolknings- och arbetsplatsutvecklingen

De fördjupade översiktsplanerna för Södra staden (västra sidan Fyrisån) och Sydöstra stadsdelarna (ännu ej laga-kraft-vunnen) samt planprogrammet för Gottsunda som tagits fram sedan översiktsplan 2016 antogs ger djupare vägledning för utveckling enligt fyrspårsavtalet i södra Uppsala stad. Beredskap för en snabbare utveckling som helhet ges av den strategiska utbyggnadsinriktningen (se sid 23). Där framgår också vad som är möjligt att göra om nytt miljötillstånd för Kungängsverket dröjer.

Aktualiteten i översiktsplanens ställningstaganden

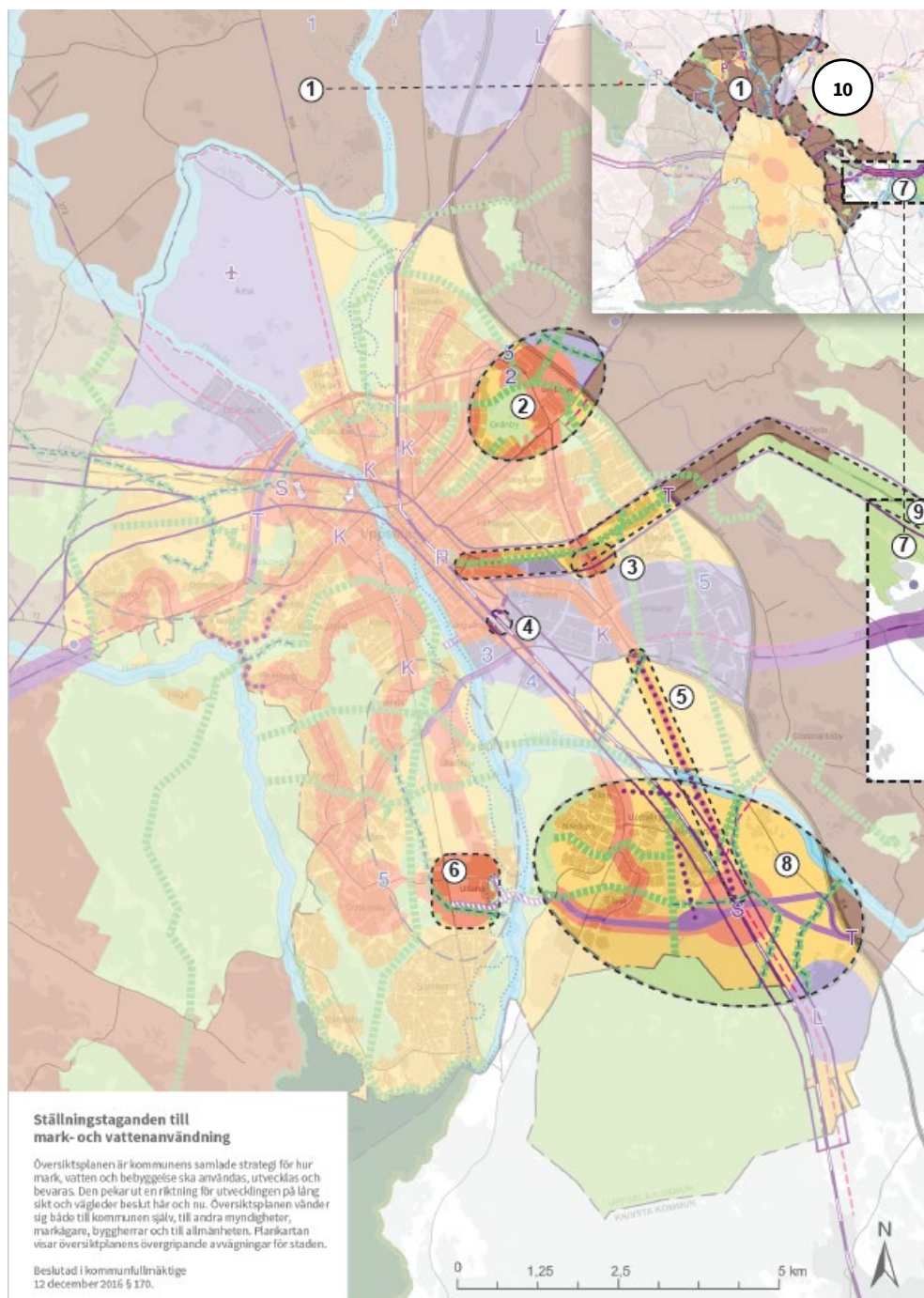
På överordnad nivå synes planens ställningstaganden stå sig tillräckligt väl givet förändringar som inträffat i omvärlden:

- Översiktsplanens prioriteringar bedöms tillräckligt svara upp mot mål som tillkommit efter översiktsplanens antagande (se föregående avsnitt).
- Översiktsplanens generella och tematiska riktlinjer bedöms också svara upp mot nya och förändrade lagar och tematiska styrdokument. Riktlinjerna har utformats bland annat för att ge utrymme för mer detaljerad vägledning i sådana separata styrdokument. De styrdokument som nu är aktuella och som ska tillämpas finns listade i föregående avsnitt (sidan 9).
- Plankartan med inriktningar samt ställningstaganden till riksintressen står sig i huvudsak väl. Följande avsnitt tar upp detaljer som inte är aktuella samt ger vissa förtydliganden. Tolkningen och tillämpningen kan också påverkas av nya och ändrade styrdokument enligt ovan.

Särskilda ställningstaganden och preciseringar

Detta avsnitt lyfter fram vad som är inaktuellt i översiktsplanens markanvändningsavsnitt. Här ges också några preciseringar som stöd i förståelsen av plankartans tillhörande inriktningar med mera. Några nya markanspråk och förhållanden lyfts också fram. Motsvarande görs även för riksintressen som förändrats (översiktsplanens del B).

Avsnittet är avsett att komplettera översiktsplan 2016, som stöd i tillämpningen. Det som här bedömts vara *inaktuellt* innebär inte att översiktsplanen ändras. För att ändra översiktsplanen krävs en fullständig översiktsplaneprocess med samråd och granskning med mera. Åtgärder som strider mot översiktsplanen i dessa avseenden kan hämta motiv från planeringsstrategin. Vid planläggning i strid mot översiktsplanen ska motiven för avstegen redovisas och detaljplanen antas av kommunfullmäktige (får inte delegeras till plan- och byggnadsnämnden).

Figur 3. Översikt inaktualiteter och preciseringar

Stadens omland (1)

En redaktionell miss gjorde att det finns en otydlig skrivning i inriktningen för kartans område nr 1 ”Uppsalaslätten”.

Precisering:

Med ”bebyggelsegrupp” avses sammanhållen bebyggelse. Innebörden i inriktningen är densamma som för Mälardalsregionen

Gränby stadsnod (2)

En ambition i översiktsplanen är att Gränby stadsnod ska utvecklas även med bostäder för att erhålla en blandad och sammanhållen stadsmiljö. I och med fyrspårsavtalet är det dock rimligt att avvakta med ett mer omfattande bostadsbyggande i Gränby stadsnod. Tills vidare inriktas utvecklingen här på andra ändamål.

Precisering:

Bostadsetableringar i större omfattning dröjer till efter 2030. Fokus på idrott, fritid, skola, ambulansstation, ÅVC, expansion av vattenverk med mera i närtid.

Nordvästra Fyrislund (3)

Nordvästra delen av Fyrislunds verksamhetsmiljö har i plankartan givits beteckningen ”Stadsbygd” för att på sikt möjliggöra omvandling till blandad stadsmiljö som inkluderar bostäder. Under åtminstone det närmaste decenniet är detta mindre angeläget.

Precisering:

Det är inte aktuellt med bostadsinslag inom åtminstone det närmaste decenniet. Omvandling med bostäder måste vidare föregås av programarbete för hela det aktuella området och säkerställa att påverkan från verksamheter i omgivningen ligger på en acceptabel nivå.

Figur 4. Aktuellt område streckmarkerat

Planskildhet som ersätter Vimpelgatans plankorsning med järnvägen (4)

Översiktsplanen anger ett brett reservat för en framtida planskild korsning som ska ersätta Vimpelgatans plankorsning med ostkustbanan. En funktionsutredning (2019, se KSN-2018-2917) visar att läget vid Kungsängsesplanadens förlängning ger bäst funktion. Planarbete pågår för ändamålet.

Precisering:

Platsen för planskildheten har preciserats till Kungsängsesplanadens förlängning. Läget vid Vimpelgatan är inte aktuellt.

Figur 5 Planskildhet preciserad till Kungsängsesplanadens förlängning

Bergsbrunna-Gränby-stråket (5)

Länken enligt ÖP16 är inaktuell genom kommunfullmäktiges ställningstaganden till FÖP Sydöstra stadsdelarna, där den i istället läggs längs järnvägen inom FÖP-området och sedan ansluter till befintligt vägnät norr om Sävjaån. Det ger mindre intrång på jordbruksmark. Trafikstudier har visat att tidsförlusten blir marginell jämfört med att dra sträckningen rakt över slätten enligt översiktsplanens reservat,

Ställningstagande om aktualitet:

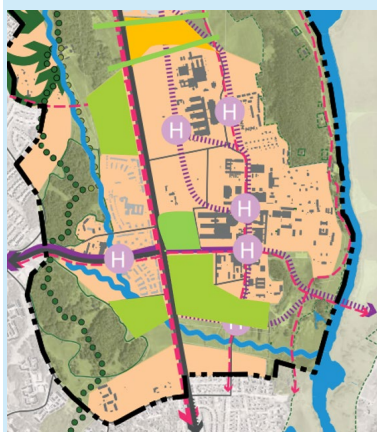
Länkens sträckning över slättlandet mellan Sävjaån och Gnistarondellen saknar aktualitet.

FÖP Södra staden (6)

En fördjupad översiktsplan antogs 2018 för området och ersätter vägledningen i ÖP16. Sedan dess har FÖP:ens markanvändningsinriktning vid Ultuna blivit delvis inaktuell. Närmare avvägning mellan intressen visar att viss anpassning i grönstråk och bebyggelseområden kommer att behöva göras. Ljusgrön och gul tonplatta visar var markanvändningskartan är inaktuell. Sammantaget sparar detta mer jordbruksmark och knyter bättre ihop stadsbygderna i Ulleråker och Ultuna. Genom dessa förändringar bedöms det sydliga alternativet för Ultunalänken sakna relevans, eftersom det inte stödjer bebyggelseutvecklingen och skulle skapa intrång i värdefull jordbruksmark. Det nordliga alternativet prövas för närvarande med detaljplaneläggning. I nordsydlig riktning prövas det helt östliga alternativet genom campus i detaljplaneläggning.

Ställningstagande om aktualitet:

Grönstråket i norr (gul) är inte aktuellt i hela sin bredd. Bebyggelse i områden som markerats i ljusgrönt är inte aktuellt. Det sydliga alternativet för Ultunalänken är inaktuellt.

Figur 6 Kartbild från fördjupning Södra staden, preciserat markerat med grön och orange färg

FÖP Funbo (7)

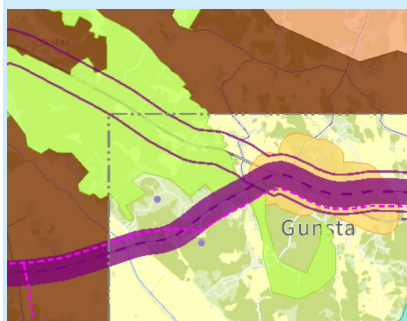
Det har tagits initiativ till exploatering i det gröna utredningsområdet vid Vedyxatippen. Översiktsplanen anger möjlig expansion med verksamheter intill, men inte inom det gröna området. Läget är gott för verksamheter med viss

omgivningspåverkan med hänsyn till verksamhet som redan pågår i närområdet och närheten till staden och E4. Gröna värden och samband måste dock värnas.

Förfrågningar om bostadsutveckling direkt söder om väg 282 har också inkommit, som en tanke om en fortsatt expansion av Gunsta mot väster. Utvecklingen av Gunsta med över tusen ytterligare bostäder väntas ske under lång tid. Det är inte aktuellt att i nuläget förbereda för ytterligare expansion.

Precisering:

Eventuell exploatering för verksamheter i det gröna utredningsområdet måste föregås av en utredning som tydliggör att det är förenligt med att säkerställa viktiga gröna värden inklusive kopplingar mot Gunsta och Uppsala stad.

Figur 7 Utsnitt från översiktsplanens mark- och vattenanvändningskarta

FÖP Sydöstra stadsdelarna (8)

En fördjupad översiktsplan antogs 2022 för området och avses ersätta vägledningen i ÖP16. FÖP:en har som nämnts dock inte vunnit laga kraft. Inom den fördjupade översiktsplanen bedöms cirka 20.000 bostäder och många arbetsplatser kunna ta plats. Sedan antagandet har FÖP:en delvis förlorat aktualitet avseende läget för den så kallade Ultunalänken. Även motsvarande reservat i ÖP16 har delvis förlorat sin aktualitet

Ställningstagande om aktualitet:

Det angivna reservatet för Ultunalänken i såväl FÖP sydöstra stadsdelarna som i ÖP16 är delvis inaktuellt. I pågående detaljplanearbete prövas ett läge längre mot sydost i ett delavsnitt.

Figur 8. Högra bilden: Markreservatet för Ultunalänken i FÖP (rutnät i vänsterkanten). Vänstra bilden: Inzoomat syns markreservatet i ÖP16 (lila) och den sträckning som nu prövas i pågående planarbete (svart)

Lennabanan (9)

Lennabanan är avsatt som reservat för framtida spårburen kollektivtrafik från nuvarande plats vid centralstationen och ut längs sin sträckning fram till Gunsta. Den ombyggnad av Uppsala centralstation som står för dörren innebär att museijärnvägens nuvarande station flyttas söder om Strandbodgatan till Bergsbrunnsparken.

Inom FÖP Funbo finns särskilda riktlinjer avseende Lennabanan som tarvar viss precisering.

Precisering:

Det minsta avstånd till störningskänslig verksamhet om 50 meter som enligt den fördjupade översiktsplanen för Funbo ”bör” hållas ska inte förstås som något oeftergivligt krav, dvs vara i strid med översiktsplanen. Särskilt i tätorter och samlad bebyggelse på ömse sidor längs banan är det angeläget att hålla hög täthet. Sällankaraktären på trafikeringen gör att den extra omgivningspåverkan som kommer av kolrök mm (i förhållande till modern järnvägstrafik) måste kunna tålas.

FÖP Rörken-Hovgården (10)

Den fördjupade översiktsplanen antogs 1993 och anger markanvändningen till huvudsakligen tipp/masshantering, motorsport och annan miljöstörande verksamhet. I och med en lagändring från 2020 i plan- och bygglagen kommer FÖP:en att förlora sin aktualitet vid utgången av år 2025. Konsekvenserna är ringa. Pågående markanvändning Hovgården är lämplig och kan fortgå och utvecklas. Expansion eller nyetablering av miljöstörande verksamhet på anslutande mark får prövas utan stöd i översiktsplan. Den omgivningspåverkan som finns från redan etablerad verksamhet hindrar störningskänslig verksamhet som bostäder att etablera sig så nära att det förhindrar ytterligare expansion.

Ställningstagande om aktualitet:

Den fördjupade översiktsplanen för Rörken-Hovgården förlorar sin aktualitet från 1 januari 2026.

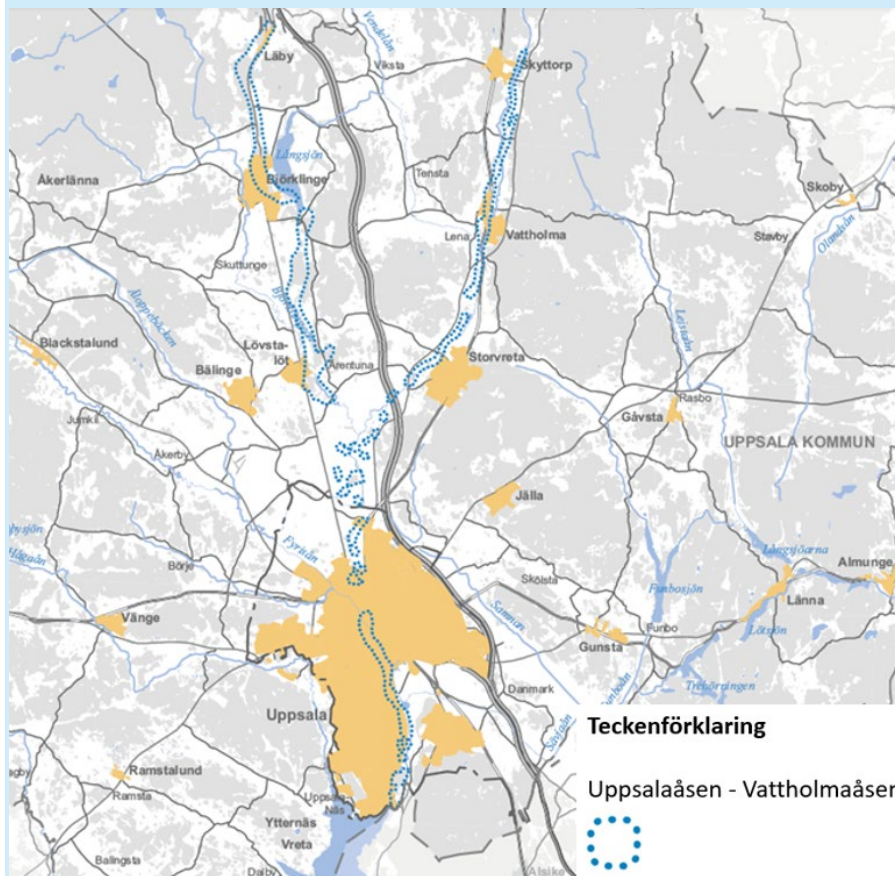
Figur 9, försätsbladet till FÖP Rörken-Hovgården

Viktigt grundvattenavsnitt (ej på kartan)

Sedan översiktsplanen antogs har kommunfullmäktige angivit mer preciserade riktlinjer.

Precisering:

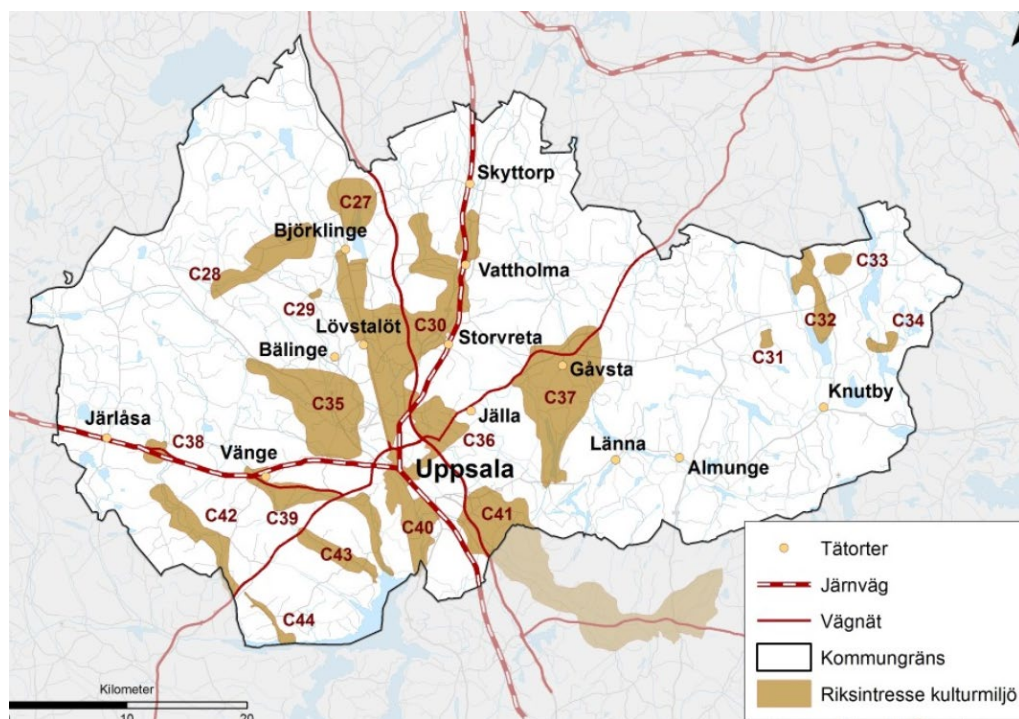
Styrdokumentet "Riktlinje för markanvändning inom Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt (2018)" ska tillämpas. Det geografiska underlaget som riktlinjen utgår ifrån (Känslighetskartan) har uppdaterats och detaljerats under 2022-2023.

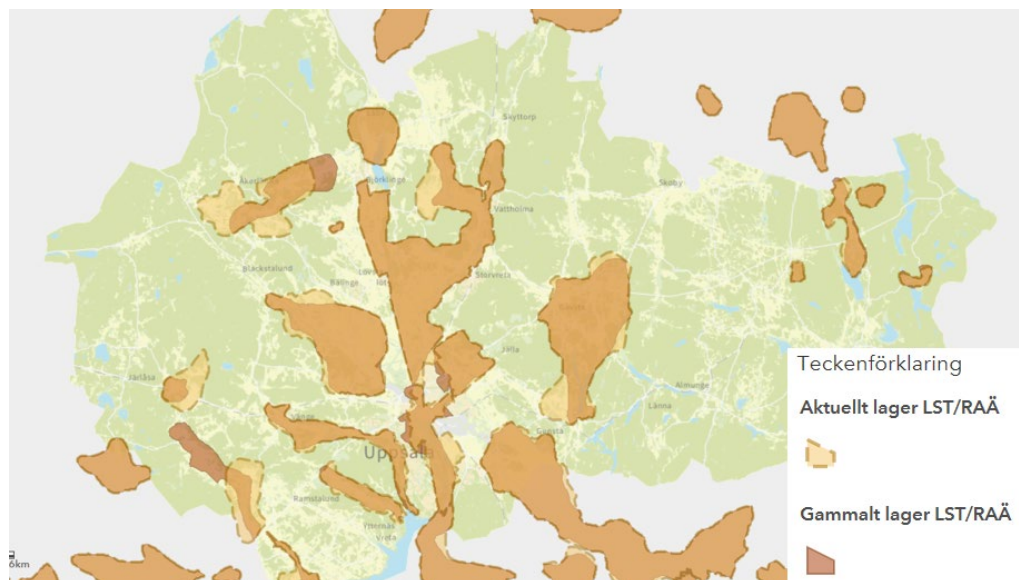
Figur 10 Uppsala-Vattholmaåsarna

Nya riksintresseanspråk

Riksintressen för kulturmiljövården

Figur 11 riksintresse för kulturmiljövården

Figur 12 Jämförelse av olika gränsdragningar för kulturmiljövården

Efter utställningen av översiktsplanen har Riksantikvarieämbetet ändrat anspråken på utbredning av vissa riksintressen. De nya gränserna överensstämmer bättre med länsstyrelsens beskrivningar av områdena. Kommunens ställningstagande om annan gräns för C36 Vaksala och C41 Långhundraleden kvarstår dock.

Riksintressen för friluftslivet vid Ekoln och Fyrisån

Sedan översiktsplan 2016 antogs har rubricerade riksintresseanspråk fastställts av staten. Området var dock föreslaget och togs därför med i översiktsplanens del B, men under rubriken "Vissa andra intressen av nationell betydelse".

Nytt riksintresse för totalförsvaret, SVA vid Ultuna

Figur 13 statens veterinärmedicinska anstalt är nytt riksintresse för totalförsvaret

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) beslutade 31 januari 2020 att Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) vid Ultuna är av riksintresse för totalförsvarets civila del. På anläggningen finns laboratorier för analys av smittämnen, anläggning för destruktion samt plats för karantän av smittade djur. MSB beslutade senare om värdebeskrivning, som dock omfattas av sekretess och får begäras ut från myndigheten.

Övriga nya och ändrade riksintresseanspråk

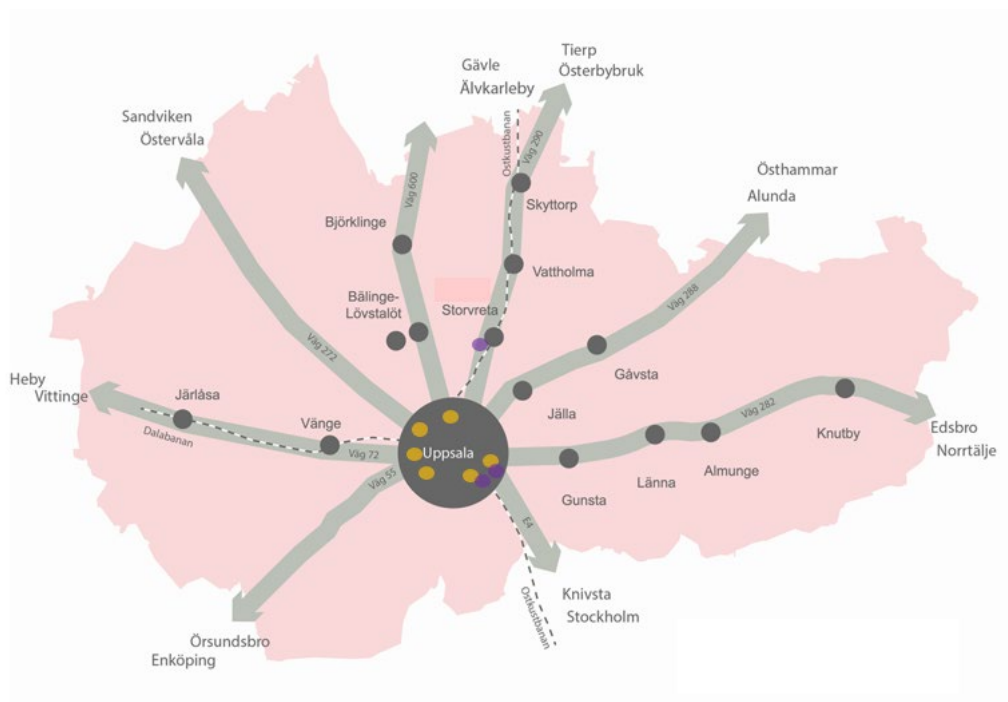
Energimyndigheten har den 15 april 2019 fattat beslut om Riksintresse energiproduktion och energidistribution Forsmark. I beslutet ingår en bedömning att anslutningsledning till nästa stamnätsstation är av riksintresse enligt 3 kap. 8 § MB. Det innebär att ledningar i Uppsala kommun berörs. Värdebeskrivningen och den geografiska avgränsningen är sekretessbelagd och får begäras ut.

Riksintresset för totalförsvarets militära del har ändrats, men endast så att det marginellt berör Uppsala. Detsamma gäller riksintressena för transportinfrastruktur.

Se vidare länsstyrelsens underlag i bilaga 1.

Nya geografiska anspråk

Här redovisas vissa infrastrukturella geografiska anspråk som inte finns med i översiktsplanen och som bör beaktas om andra initiativ till förändringar på respektive plats tas.

Figur 14. Anspråk dagvattendammar och alternativa platser för avloppsrening

Gult Dagvattendammar, enligt dagvattenplanen (2019, Uppsala vatten och avfall). Endast dammar som saknar stöd i befintliga planer eller pågående arbeten med FÖP, program och DP redovisas: Librobäck 3st, Nyby, Berthåga, Flogsta-Ekebydalen, Kungsängens och Rapskatan.

Lila Alternativa platser för nytt avloppsreningsverk eller delsteg i avloppshantering. Beslutade i KS 2019: Västra Fullerö (Utredningsområde inom FÖP Storvreta), vid Kungsängens gård samt på slätten söder om Boländerna. Därutöver finns plats reserverad inom FÖP Sydöstra stadsdelarna.

Strategisk utbyggnadsinriktning

I översiktsplan 2016 skisserades en utbyggnadsordning som skulle vara vägledande vid beslut om investeringar och utbyggnadsprojekt. Modifieringar i utbyggnadsordningen ska enligt översiktsplanen kunna ske successivt och tydliggöras exempelvis i samband med kommunfullmäktiges beslut om Mål och budget eller vid kommunstyrelsens beslut om portföljen för samhällsbyggnadsprojekt. För kommunfullmäktiges ställningstagande bedöms det inte vara motiverat att teckna en detaljerad utbyggnadsordning. I aktualitetsförklaringen av översiktsplanen från 2020 beslutade kommunfullmäktige därför om en geografisk utbyggnadsinriktning av långsiktig karaktär. Denna bedöms stå sig i huvudsak, men är uppdaterad och redovisas här som ställningstagande för innevarande mandatperiod.

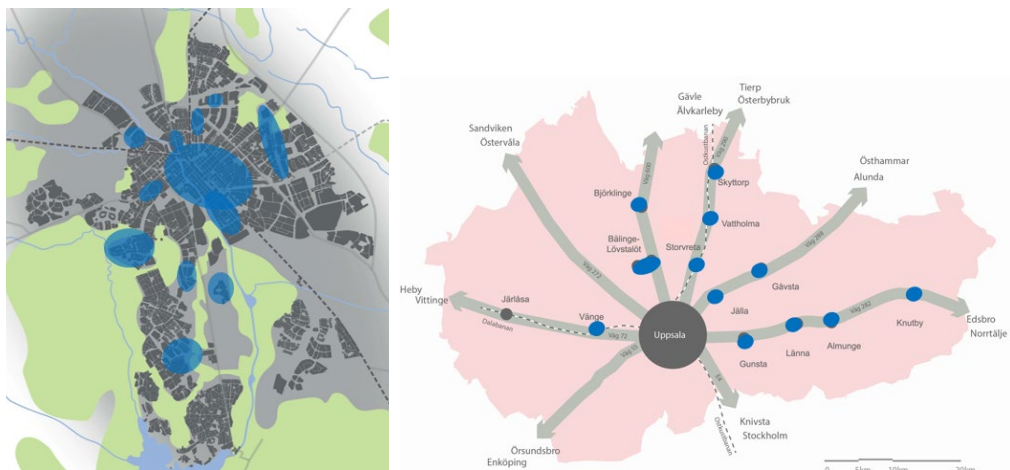
Nästa uppdatering av en sådan utbyggnadsinriktning kommer med revideringen av översiktsplanen, som väntas bli antagen under 2028. Finjusteringar görs i kommunstyrelsens arbete med projektportföljen.

Denna utbyggnadsinriktning gäller under förutsättning att avloppsreningsverket i Kungsängen får förnyat miljötillstånd innan gränsen för det gamla passerar kring årsskiftet 2023/24. I annat fall behöver kommunen vidta åtgärder som innebär att befolkningstillväxten och därmed bostadsbyggandet inom området som betjänas av verket i princip upphör till dess nytt tillstånd erhållits. Området i fråga är hela Uppsala stad samt Bälinge, Lövstalöt, Lindbacken, Skölsta, Gunsta, Länna och Almunge. Under en eventuell mellantid finns kapacitet och tillstånd endast för utbyggnader i Stovreta, Vattholma, Skyttorp och Björklinge som kan ge mer än marginella tillskott till bostadsförsörjningen, sammanlagt knappt 2000 bostäder, vilket motsvarar drygt ett års behov med en befolkningsökning enligt kommunprognosen. Till del finns färdiga detaljplaner i dessa tätorter, men för merparten av bostäderna krävs i så fall att pågående planläggningar prioriteras och slutförs.

Utbyggnadsläge och närtidsinriktning

Det ekonomiska läget har inneburit att bostadsbyggandet fallit ordentligt i termer av byggstarter. Trots det fortsätter befolkningen att öka. Det är därför angeläget att förberedelser i form av planläggning för nya bostäder kan fortsätta. Planläggningsläget för bostäder är i huvudsak tillfredsställande när det gäller kvantitet. Drygt 25 000 bostäder är under genomförande eller ligger i färdiga detaljplaner eller pågående planarbeten.

Cirka hälften av bostäderna bedöms tillkomma på mark som kommunen har rådighet över. I förhållande till bedömt behov och efterfrågan behöver andelen småhus öka. Ett sätt att skapa fler markbostäder kan vara att infoga sådana även i flerbostadshusstrukturer. Det är också angeläget att skapa fler tillkommande hyresbostäder med relativt sett lägre hyresnivåer.

Figur 3 Områden i staden där utbyggnad med ett större antal bostäder pågår eller planeras. Därutöver pågår små projekt på många platser. I de prioriterade tätorterna på landsbygden innebär blå prick att det pågår bostadsprojekt. Totalt sett ca 25 000 bostäder. Det blir en teoretisk räckvidd i tid om drygt 15 år med en befolkningsutveckling enligt kommunprognosen.

Cirka 85 procent av bostäderna tillkommer inom stadsområdet, främst inom fyra km-zonen från centralstationen. Bostadsprojekt pågår för närvarande i anslutning till i stort sett alla översiktsplanens utpekade noder i staden. Framöver behövs fler planstarter inom fyrspårsavtalets delområden i södra Uppsala, så att infrastruktur- och bostadsbyggande går i takt.

Planläggning pågår, eller väntas starta under året, i stort sett i samtliga prioriterade tätorter. Det är främst i Gunsta, Storvreta och Bälinge/Lövstalöt som större utbyggnader pågår eller planeras.

När det gäller behovet av nya lokaler för näringslivet och andra offentliga aktörer än kommunen är läget mer svårbedömt. Detta understryks av det ökade hemarbetet och därmed sammanhängande strukturförändring inom kontorsmarknaden samt eventuellt ökande efterfrågan på industrimark till följd av såväl klimatomställning som förändringar i globala produktionskedjor. Näringslivets efterfrågan på typer av byggda miljöer, lägen, lokalstorlekar och beskaffenhet i övrigt är svårare att förutse än bostadsbehoven. Det behövs därför en större bredd i utrymmesberedskapen för näringslivet.

Teoretiskt sett bedöms detaljplaner under genomförande och pågående planarbeten ge en räckvidd på åtminstone 15 år för kontor, handel och service, medan motsvarande rörande verksamhetsmark för industri/logistik ligger på 6 år. Det är angeläget att pågående planläggning för industri- och logistikmiljöer snabbt kan gå i mål och ytterligare planläggning för sådana ändamål kan starta. Omvandlingarna i befintliga industrimiljöer accentuerar detta behov.

Geografiskt är planläggningen koncentrerad till stadsområdet, men nya verksamhetsområden väntas även tillkomma vid Forsamotet mellan Björklinge och Vattholma, vid Fullerö söder om Storvreta samt vid kommungränsen mot Knivsta invid E4.

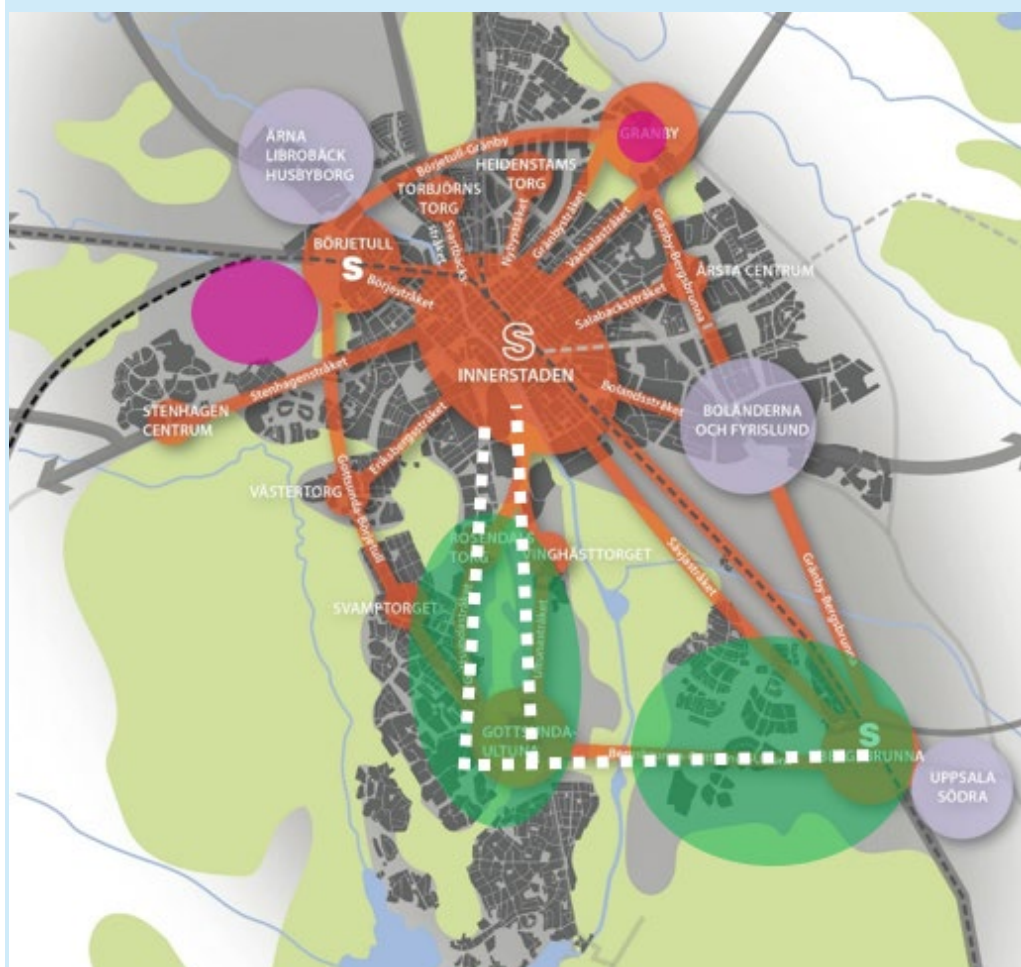
Långsiktig utbyggnadsinriktning

Samhällsbyggandet inom stadsområdet behöver successivt inriktas på att stödja utvecklingen i de områden som ingår i fyrspårsavtalet, så att förutsättningar finns för att de 33 000 bostäderna enligt kommunens åtagande kan färdigställas till år 2050. Siktet är inställt på att investeringarna i transportinfrastruktur ska vara huvudsakligen färdigställda omkring år 2030. Bebyggelseutvecklingen bör planeras för att dra nytta av och stödja dessa investeringar. Det innebär att stadsutveckling, byggande och kommunala investeringar inom stadsområdet i hög grad behöver fokuseras till lägen utmed den tänkta spårvägen och inom upptagningsområdet för den nya järnvägsstationen, samt till verksamhetsmark vid den nya trafikplatsen på E4. Detta får dock inte innebära att nödvändig utveckling avstannar i andra delar av staden.

Utvecklingen i de prioriterade tätorterna bör åtminstone fram till 2030 ske utan stora tröskelinvesteringar, utom där sådana redan har beslutats.

Ställningstagande till geografisk utbyggnadsinriktning: bostäder

Kommunfullmäktiges syn på den långsiktiga utbyggnadsordningen vid beslutstillfället. Kommunstyrelsen ansvarar för att successivt göra nödvändiga riktningförändringar.

Grönt Fyrspårsavtalet ska genomföras i någorlunda jämnt tempo över tid, men med sannolikt stigande antal bostäder per år. Därutöver prioriteras pågående etablerade projekt i andra områden. Det är viktigt att vidmakthålla utbud av

nyproduktionslägen i skilda delar av staden, all efterfrågan på nyproduktion riktas sannolikt inte enbart mot fyrspårsavtalets delområden.

Orange Nya små bostadsprojekt i övriga delar av staden kan därför prioriteras om de stödjer stadsdelsnoder och stadsstråk och inte genererar stora tröskelinvesteringar.

Rosa Först efter 2030 kan det bli aktuellt att tillskapa beredskap för större utbyggnader med bostäder i Stabby och Gränby för stadsnodsutvecklingen.

Övriga områden:

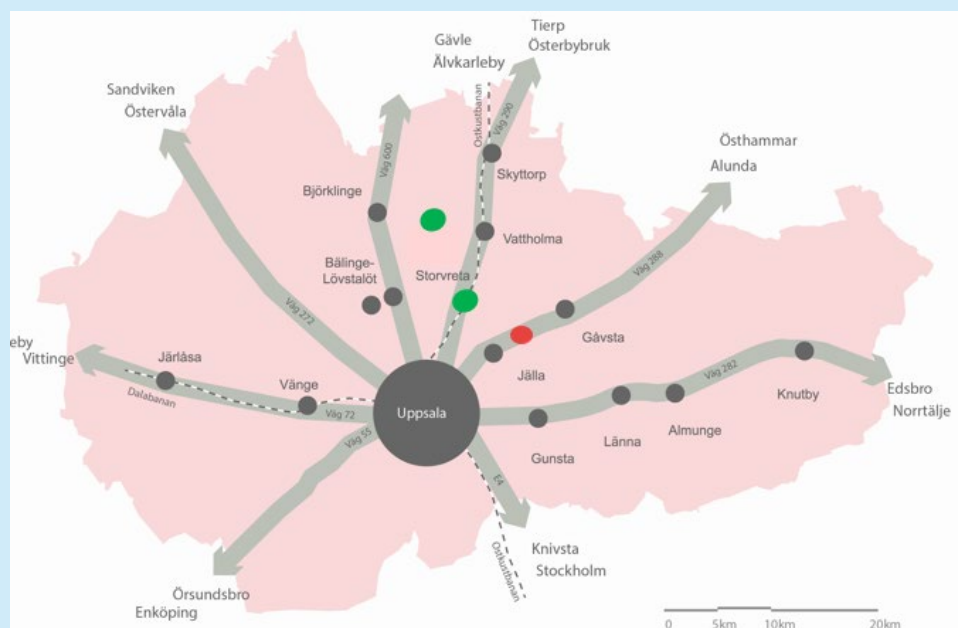
I stadens västra delar och Bälinge/Lövstalöt är kapaciteten i VA-systemet en begränsande faktor. Inga nya bostäder, utöver de som ryms inom pågående utbyggnader och givna planuppsdrag, kan tillkomma innan kapaciteten höjs. En sådan investering bedöms kunna färdigställas i mitten av 2030-talet.

För bostadsprojekt som kommunkoncernen har rådighet över behöver det finnas lätttrörliga etapper som snabbt kan sättas igång, men beredskap behöver också finnas för att *inte* dra igång utbyggnad enligt projektens tidplaner. Etapper som bedöms konkurrera med fyrspårsavtalet kan behöva stå tillbaka. Omvänt behöver det finnas beredskap att skjuta etapper inom fyrspårsavtalet framåt i tiden om exempelvis statens infrastrukturåtgärder försenas. Etapper behöver om möjligt utformas så att investeringar kan göras successivt i takt med utbyggnader för att motverka att stora tröskelinvesteringar måste tas tidigt.

För de prioriterade tätorterna är fokus att genomföra de utbyggnader som redan pågår eller börjat förberedas. Det är också angeläget att bostäder byggs i Järlåsa, där det nu skapats VA-kapacitet för några tiotal nya hushåll. Vid väg 282 reserveras VA-kapacitet för nya bostäder norr om Marielund i enlighet med ett nyligen godkänt planprogram. Dessa kan förverkligas i slutet av 2030-talet när allmänt VA planeras dras fram till befintliga bebyggelseområden i närheten.

Ställningstagande till geografisk utbyggnadsinriktning: verksamhetsmiljöer

Många verksamhetslokaler planeras integrerat med bostäder i stadsutvecklingen. Vidare finns möjlighet till vissa expansionsmöjligheter inom befintliga verksamhetsmiljöer. Det finns också ett antal platser som kan vara lämpliga för mer begränsade nyetableringar. Sådana initiativ tas och hanteras löpande. För större verksamhetsmiljöer gäller följande (se nedan lista).

Grönt Följande områden har högsta prioritet för att ge plats för nya verksamhetsmiljöer, expansion eller omvandling till ny karaktär.

- *Innerstaden.* Här behöver ständigt finnas ett brett utbud av etablerings- och expansionsmöjligheter för verksamheter som är starkt beroende av personkontakter på global till regional och lokal nivå. Särskilt fokus på främre Boländerna och centralstationsområdet, som står inför omvandling.
- *Stadsnoder:* I Gottsunda-Ultuna kommer planläggning för expansion av verksamhetsmiljöerna att initieras inom kort. För Ultuna gäller det expansion för universitetsnära verksamheter och för universitetets egna behov. I Bergsbrunna startar planläggning vid stationsområdet under året. I Gränby fortsätter stadsnodsutveckling med regional handel och service, idrott, fritid, vattenverk och kontor.
- *Verksamhetsområden:* Områden runt Science park, BMC och Ångström behöver planläggas huvudsakligen för expansion av universitets- och universitetsnära verksamhet. Västra Librobäck planläggs och färdigställs för etablering. I södra Kungsängen kan området mellan Kungsängsesplanaden och Stallängsgatan omvandlas till tätare verksamhetsmiljöer. I Fyrislund planläggs för att förstärka produktionskapaciteten i Business park. Vid Forsamotet vid E4 mellan Björklinge och Vattholma pågår planläggning för verksamheter. I Storstora/Fullerö finns färdig plan för ett område nära trafikplatsen och planläggning bör även komma igång för ett område strax söderut för bland annat järnvägsdepå. Verksamhetsområdet nära E4 i sydöstra stadsdelarna enligt förslag till fördjupad översiktsplan behöver öppnas tidigt för att understödja utbyggnad av dessa stadsdelar.

Rött Tillgång på en mångfald av lägen i det samlade utbudet behöver säkerställas. Därför ska möjligheterna till utveckling i följande områden prövas i en ordning som får avgöras av successiva matchningsbedömningar.

- *Stadsnod:* I Börjetull kan området mellan Librobäcken och Bärbyleden, norr om Börjegatan omvandlas till tätare verksamhetsmiljöer, som stödjer stadsnodsutvecklingen.
- *Verksamhetsområden:* ÖP ger stöd för området ”Nordöstra stadsgränsen”, som ligger inneslutet av E4 och väg 288. I Nordöstra Fyrislund finns ett utredningsområde, enligt planprogrammet för Östra Fyrislund, som eventuellt lämpar sig för expansion av Fyrislunds verksamhetsmiljö. Kungsängens gård kan fortsätta att expandera med verksamheter som har omgivningspåverkan. Hovgården har stöd i ÖP för expansion med omgivningspåverkande verksamhet.

Inriktning för det fortsatta översiktsplanarbetet

Även om översiktsplanen bedöms vara tillräckligt aktuell för de närmaste åren är det angeläget att en revidering görs. Under resten av mandatperioden riktas arbetet in på ett omfattande dialogarbete och att ta fram planeringsunderlag och styrdokument som både kan användas av den fysiska planeringen i närtid och i arbetet med revidering av översiktsplanen. En reviderad översiktsplan ska antas av kommunfullmäktige senast 24 månader efter nästa val.

Uppdrag och inriktningar för revidering av översiktsplanen har beslutats av kommunstyrelsen i direktiv (2021) och tilläggsdirektiv (2023). Direktivet från 2021 fortsätter att vägleda tillsammans med tilläggsdirektivet, utom i fråga om tidplanen. Tilläggsdirektivet innebär en förlängd planprocess för att möjliggöra för omfattande tidiga dialogprocesser samt framtagande av tematiska och geografiska fördjupningsstudier/styrdokument.

Nedan sammanfattas direktivens huvudsakliga inriktningar och styrning.

Projekt mål för revideringen

Förnya och förstärk den gemensamma målbilden

Översiktsplanens målbild ska stärkas och uppdateras med ledning från Agenda 2030, miljö kvalitetsmål och kommunala klimat - och hållbarhetsmål samt mål om kommunalekonomisk effektivitet. Förståelsen och uppslutningen bakom planens inriktning ska förstärkas hos invånare och verksamma i kommunen. Planprocessen ska inledas med en bred och inkluderande process om inriktningen för samhällsbyggandet och översiktsplanen.

Vässa översiktsplanen som verktyg för avvägning och prioritering

Översiktsplanen ska genom förnyade mål, riktlinjer och ökat kunskapsunderlag ge en tydligare vägledning för efterföljande planering och lagprövning. Målstrukturen ska underlätta prioritering mellan samhällsbyggnadsprojekt och dess inriktningar samt bedömning av målluppfyllelse.

Anpassa översiktsplanen ytterligare som del i den kontinuerliga översiktsplaneringen

Översiktsplanens ska utformas för att vara en del av den digitala samhällsbyggnadsprocessen. Planens struktur och digitala plattform ska följa Boverkets ÖP modell och underlätta för senare revideringar av översiktsplanen. Genomförandestrategin ska ges en generell och flexibel nivå som kompletteras med mer detaljerade men lättrorliga beslut i kommunstyrelsen.

Tidshorisont och befolkningsutveckling

Översiktsplanen ska fortsatt ges tidshorisonten 2050+. Den reviderade översiktsplanen ska utgå från den prognosticerade befolkningsutvecklingen, med beredskap för såväl en lägre som en högre utvecklingstakt. Befolkningsprognos (2023): 333 000 invånare 2050.

Fokusområden

Direktiven innehåller särskilda fokusområden för revideringsarbetets innehåll och omfattning.

Omvärldsanalys och målinriktning

Revideringsarbetet ska

- förnya tidigare omvärldsanalys och utveckla scenarier som den långsiktiga bebyggelseinriktningen kan prövas mot
- uppdatera ÖP16 prioriteringar
- förstärka berättelsen om vart Uppsala strävar

Geografiska fokusområden

I revideringen ska en översyn ske av översiktsplanens utvecklingsinriktningar för

- prioriterade tätorter
- landsbygd, stadens omland och servicenoder
- staden (innerstaden, stadsnoder, stadsdelsnoder, stadsstråk och stadsbygd)

Revideringen av översiktsplanen ska visa på prioriteringar av utvecklingsområden på landsbygden, med särskilt fokus på ortsutveckling utmed Ostkustbanan, Dalabanan och Aroslänken, på kort och lång sikt.

Den reviderade översiktsplanen ska vägleda hur samhällsutveckling kan ske på landsbygden där det inte finns förutsättningar att tillskapa konventionell kommunal VA-infrastruktur.

Tematiska fokusområden

Översiktsplanens vägledning för allmänna intressen ska förstärkas och fördjupas, bland annat för

- sociala strategier för en sammanhängande, trygg och jämlik kommun
- klimat- och miljöstrategier
- näringslivsutveckling
- trafik- och transportsystem
- tekniska försörjningssystem
- totalförsvarsaspekter, inklusive livsmedels- och andra försörjningsstrategier
- klimatanpassning
- grönstruktur i staden och prioriterade tätorter
- kulturmiljö
- fördjupade ställningstaganden till riksintressen
- utvecklingsplan för friluftsliv och turism på och vid Ekoln och Fyrisån
- hög effektivitet i markanvändning
- hög grad av blandad bebyggelse och upplåtelseformer

Geografiska och tematiska fördjupningsstudier och styrdokument

I tilläggsdirektivet ges uppdrag om framtagande av tematiska och geografiska fördjupningsstudier och styrdokument för:

- innerstadsstrategi, revidering av nuvarande strategi.
- fördjupningsstudier för tätorter och stadsdelar
- trafikplan; huvudgatunät för staden och kollektivtrafik
- grön-/blåstrukturplan
- klimatanpassning
- verksamhetsmark
- solenergi

Process, styrning och tidplan

Styrning

Kommunstyrelsen är uppdragsgivare och fattar beslut om direktivet liksom beslut om samråd och granskning enligt PBL. Kommunfullmäktige fattar beslut om att anta översiktsplanen. Arbetet rapporteras löpande till kommunstyrelsens arbetsutskott.

Dialogprocess

En serie tidiga dialoger om samhällsbyggande, lokala utvecklingsmöjligheter samt tematiska sakfrågor ska inleda översiktsplanarbetet och föregå den formella översiktsplanprocessen. Dialogerna ska involvera invånare, organisationer och politiska partier och ge ett underlag till lokala och tematiska strategier i den översiktliga planeringen. Dialogerna koncentreras huvudsakligen till åren 2023-24. Därefter följer den formella planprocessen med dialoger under samråds- och granskningskedena.

Tidplan

Översiktsplanen ska antas under 2028. Den formella planprocessen processen med samråd, granskning och antagande kommer att ske under första halvan av nästa mandatperiod. Det möjliggör för omfattande dialogprocesser och hög grad av delaktighet av invånare.

Under perioden 2023-2025 ska resultat från såväl dialoger som delgeografiska och tematiska fördjupningsstudier behandlas i politiska forum, med syfte att underbygga kunskap och att nå överenskommelser.

Bilagedel

1. Länsstyrelsens underlag
2. Direktiv för revidering av översiktsplanen (2021)
3. Tilläggsdirektiv för revidering av översiktsplanen (2023)

2023-01-23

Länsstyrelsens underlag inför Uppsala kommuns beslut om planeringsstrategi

Inledning

Länsstyrelsen ska enligt 3 kap. 26 § plan- och bygglagen (PBL) i ett underlag till kommunen redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Redovisningen ska göras under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val till kommunfullmäktige.

I underlaget ska länsstyrelsen ange

1. hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen, och
2. om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

Länsstyrelsen ska även lämna ett sådant underlag till kommunen när kommunen begär det.
Lag (2020:76)

I detta underlag till Uppsala kommun redovisar Länsstyrelsen i Uppsala län (härefter länsstyrelsen) vilka, nya eller ändrade, statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Länsstyrelsen informerar också om förändringar gällande övriga allmänna intressen som kan vara bra att ha med sig i kommande arbete med planeringsstrategi. Slutligen redovisas länsstyrelsens syn på granskningsyttrandenas aktualitet.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Innehållsförteckning	2
Gällande översiktsplan	3
Ny lagstiftning	3
<i>Plan- och bygglagen (PBL)</i>	3
<i>Krav på riskbedömning i översiktsplan</i>	4
<i>Miljöbalken</i>	4
Planeringsunderlag	5
Statliga intressen	5
<i>Riksintressen</i>	5
<i>Riksintressen enligt 3 kapitlet miljöbalken</i>	6
<i>Riksintressen enligt 4 kapitlet miljöbalken</i>	10
Miljökvalitetsnormer	11
<i>Miljökvalitetsnormer för vatten</i>	11
<i>Miljökvalitetsnormer för utomhusluft</i>	12
<i>Miljökvalitetsnormer för buller</i>	12
Hälsa, säkerhet och risk för olyckor	12
<i>Buller</i>	12
<i>Risker – farligt gods och miljöfarlig verksamhet</i>	13
<i>Förorenade områden</i>	13
<i>Ras, skred, erosion och översvämning</i>	13
<i>Klimatrelaterade risker och klimatanpassning</i>	14
Mellankommunala och regionala intressen	15
Regional utvecklingsstrategi	16
Bedömning av granskningsyttrandenas aktualitet	16

Gällande översiktsplan

Uppsala kommuns gällande översiktsplan består av följande delar:

- Kommuntäckande översiktsplan 2016 antagen 12 december 2016.
- Fördjupad översiktsplan Funbo antagen 2011
- Fördjupad översiktsplan Rörken – Hovgården antagen 1993
- Fördjupad översiktsplan Storsvreta antagen 2012
- Aktualitetsförklaring av kommuntäckande översiktsplan 2016 antagen 3 november 2020

Ny lagstiftning

Sedan Uppsala kommuns kommuntäckande översiktsplan antogs 2016 har det tillkommit ny lagstiftning som kan ha direkt påverkan på kommunens arbete med översiktsplanering. Följande redogörelse bör inte ses som komplett eftersom det kan finnas ytterligare lagändringar som indirekt kan komma att påverka översiktsplaneringen. Under varje rubrik hänvisas löpande till lagförändringar inom respektive område.

Plan- och bygglagen (PBL)

Förändringar i 3 kapitlet

Den 1 april 2020 förändrades 3 kapitlet om översiktsplan. Med lagändringarna har många paragrafer fått nytt innehåll eller formulerats om. Boverket har gjort en sammanställning över lagändringarna som finns att läsa på PBL kunskapsbanken.¹ Syftet med ändringarna är att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och att översiktsplanen ska hållas aktuell.

Den största förändringen är att kommunernas aktualitetsprövning av översiktsplanen har ersatts med att kommunerna ska ta fram en planeringsstrategi (3 kap. 23 § PBL). Från och med valet 2022 ska kommunfullmäktige ta fram en planeringsstrategi varje mandatperiod.

Strategin ska antas senast 24 månader efter ordinarie val vilket innebär att fullmäktige senast den 11 september 2024 ska ha antagit kommunens första planeringsstrategi. Om inte detta genomförs upphör översiktsplanen att vara aktuell. Avsikten med en planeringsstrategi är att den ska vara mer framåtsyftande än aktualitetsprövningen i och med att kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen ska vara i fokus. Därför är det också möjligt att ändra strategin från det att den antagits och fram till nästa ordinarie val.

¹ [Boverket – Ändringen av PBL 3 kap 1 april 2020](#)

Om fullmäktige i stället antar en ny översiktsplan inom första halvan av mandatperioden behöver kommunen inte anta en planeringsstrategi inom samma period. Läs mer om planeringsstrategi, dess tänkta innehåll och övergångsbestämmelser på PBL kunskapsbanken.²

Krav på riskbedömning i översiktsplan

Den 1 augusti 2018 ändrades 3 kap. 5 § PBL i syfte att förbättra beredskapen i kommunerna för klimatförändringar. Förändringen innebär att det av översiktsplanen ska framgå hur kommunen ser på risken för skador på den byggda miljön. Riskbedömningen ska utgå från händelser såsom översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade. Kommunen ska också redogöra för hur sådana risker kan minska eller upphöra. Lagändringen trädde i kraft den 1 augusti 2018, men för ärenden om antagande eller ändring av översiktsplan som har påbörjats före 1 augusti 2018 fortsätter dock lyda under de äldre föreskrifterna. Läs mer på PBL kunskapsbanken.³

Under avsnittet nedan om *Hälsa, säkerhet och risk för olyckor* ges mer vägledning om hur kommunen bör hantera detta.

Miljöbalken

Nytt 6 kapitel om miljöbedömning

Den 1 januari 2018 fick miljöbalken ett nytt 6 kapitel med det nya namnet *Miljöbedömningar*. Parallellt infördes ändringar i PBL:s 3, 4 och 5 kapitel. En del begrepp i lagstiftningen har ändrats. Dessa ändringar ska tillämpas på planer som påbörjas efter 1 januari 2018.

När det gäller miljöbedömningar av planer och program, där översiktsplanen ingår, innehåller 6 kap i miljöbalken krav på vilka miljöaspekter som ska omfattas av miljöbedömningen. Ett större fokus ligger nu på att integrera dessa i planen. Kommunen ska göra en strategisk miljöbedömning i samband med att översiktsplanen tas fram.

Miljöbalkens 6 kapitel, 9–12 §§ tar upp miljökonsekvensbeskrivningens (MKB) utförande och innehåll. Avgränsning, innehåll och detaljeringsgrad anpassas till vad som är lämpligt för den aktuella översiktsplanen. Samråd om detta genomförs med Länsstyrelsen. Läs mer och få vägledning om strategiska miljöbedömningar på Naturvårdsverkets webbplats.⁴

² [Boverket – Planeringsstrategi](#)

³ [Boverket – Översiktsplanens innehåll](#)

⁴ [Naturvårdsverket – Miljöbedömningar enligt kapitel 6 miljöbalken](#)

Miljöbedömningsförordningen införs

Under 2018 ersattes förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar med miljöbedömningsförordningen (2017:966).

Planeringsunderlag

Länsstyrelserna arbetar tillsammans med en gemensam Planeringskatalog som är en webbaserad söktjänst för planeringsunderlag. I Planeringskatalogen finns relevanta planeringsunderlag för fysisk planering från statliga myndigheter i form av rapporter, vägledningar, geodata, karttjänster och webbsidor.

Sedan gällande översiktsplan antogs har nya underlag avseende statliga och mellankommunala intressen tillkommit med betydelse för kommunens översiktsplanering. Bland annat avseende lagstiftning, planeringsunderlag samt nya regionala och nationella mål. Länsstyrelsens redovisning i detta underlag är ett urval av sådana underlag som bedömts vara relevanta för Uppsala kommuns översiktsplanearbete. För ytterligare underlag hänvisar Länsstyrelsen till Planeringskatalogen som löpande samlar och uppdaterar planeringsunderlag från statliga myndigheter:

[Planeringskatalogen](#)

Statliga intressen

Länsstyrelsens sammanställning av statliga och mellankommunala intressen redovisar de statliga intressena i länet. Dokumentet är senast uppdaterat 2018 och trots att det har skett förändringar inom flera områden utgör det ett bra grunddokument.

[Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen – underlag för översiktsplanering i Uppsala län.](#)

Riksintressen

Under 2021 gjordes en översyn av riksintresseanspråken. De riksintressen som var föremål för översynen är riksintressena kommunikation, friluftsliv (3 kap. MB), naturvård, kulturmiljö, energiproduktion, -distribution samt industriell produktion. Sammantaget har det funnits förväntningar från regeringen om att översynen skulle leda till en kraftig minskning av såväl antalet anspråk på områden av riksintresse som dessa områdens samlade areella utbredning. Resultat från översynen visar att det finns brister i riksintressesystemet. Det är dock inte klart i dagsläget hur fortsatta åtgärder kommer att se ut.

Riksintressen enligt 3 kapitlet miljöbalken

Nedan finns redovisat de riksintressen som är aktuella. Ett antal riksintresseanspråk har uppdaterats sedan den gällande översiktsplanen antogs. För riksintressena finns vidare hänvisningar till GIS-filer och värdebeskrivningar.

Kulturmiljövård

Sedan den kommuntäckande översiktsplanen antogs har en översyn av riksintressena för kulturmiljö gjorts i Uppsala kommun.⁵ För majoriteten av riksintressena har en revidering av gräns och beskrivning gjorts, vilka redovisas med beslutsdatum nedanför.

Namn	Beslutsdatum	Namn	Beslutsdatum
Sätuna	1987-11-05	Vaksala	2016-11-07
Skuttungeby	1987-11-05	Rasbo-Funbo	2016-11-07
Uppsala stad	2013-12-18	Åland	2016-11-07
Bälinge mossar	2016-11-07	Hågaåns dalgång	2016-11-07
Gamla Uppsala samt Fyrisåns och Björklingeåns och dalgångar	2016-11-07	Sävaåns dalgång	2016-11-07
Trätmot	2016-11-07	Uppsala-Näs	2016-11-07
Bladåkers centralbygd	2016-11-07	Viks slott och Balingsta	2016-11-07
Bladåkers skogsbygd	2016-11-07	Alsike	2018-11-23
Bennebols och Vällnora bruk	2016-11-07	Långhundradalen	2018-11-23
Uppsalaslätten och och Jumkilsåns dalgång	2016-11-07		

⁵ [Planeringskatalogen – Riksintresse kulturmiljö](#)

Naturvård

Inga förändringar av riksintresseanspråken för naturvård har skett.⁶

Namn	Beslutsdatum	Namn	Beslutsdatum
Tämnaren	1988-12-20	Degermossen	2000-02-07
Vikstaåsen	2000-02-07	Frötunaviken	2000-02-07
Andersby-Ängsbackar	1988-12-20	Faringe	2000-02-07
Ryggmossen	2000-02-07	Långbergsbacken	2000-02-07
Vissjön	1988-12-20	Ekeby-Ånge	2000-02-07
Björklinge-Långsjön	2000-02-07	Örby	2000-02-07
Jumkilsdalen	1988-12-20	Kungshögarna	2000-02-07
Fiby urskog	2000-02-07	Styggekärret	2000-02-07
Kungshamn-Morga-Krusenberg	2000-02-07	Fäbodmossen	2000-02-07
Harparbollund	1988-12-20	Knutby	2000-02-07
Almungemassivet	1988-12-20	Hosjöområdet	2000-02-07
Vällensområdet	2000-02-07	Ulvabygden	2000-02-07
Arnöhuvud	1988-12-20	Hågahögen	2000-02-07
Lunsen	2000-02-07	Uppsala-Näsdalen	2000-02-07
Rungarn	2000-02-07	Ultuna källa	2000-02-07
Aspbladsmossen	2000-02-07		

Yrkesfiske

Namn	Beslutsdatum
Yrkesfiske sjöar: Mälaren	2020-02-28

⁶ [Planeringskatalogen – Riksintresse naturvård, kulturmiljö och friluftsliv](#)

Friluftsliv

Sedan Uppsala kommuns översiktsplan antogs har ett nytt riksintresseanspråk för friluftsliv tillkommit.

Namn	Beslutsdatum
Norra Mälaren samt nedre delarna av tillflödena Fyrisån och Hågaån	2017-01-19

Vattenförsörjning

Sedan Uppsala kommuns översiktsplan antogs har ett nytt riksintresseanspråk för vattenförsörjning tillkommit.

Namn	Beslutsdatum
Uppsalaåsens dricksvattenanläggningar	2016-09-16

Totalförsvaret

Riksintressen för totalförsvarets militära del kan i vissa fall redovisas öppet och i andra fall inte. Dels finns det områden i form av övnings- och skjutfält och flygflottiljer som redovisas öppet, dels områden som av sekretesskäl inte kan redovisas öppet. De senare har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintressena.⁷

För att säkerställa att ingen skada sker på de riksintressen som omfattas av sekretess och inte alls kan redovisas öppet på karta, är hela landets yta samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Med sammanhållen bebyggelse avses de områden som utgör tätort på lantmäteriets översiktskarta 1:250 000. Det innebär att alla ärenden avseende höga objekt ska skickas på remiss till Försvarsmakten.

För att säkerställa att eventuella områden som pekats ut som lämpliga för etablering av vindkraft inte hamnar i konflikt med riksintressen för totalförsvarets militära del som omfattas av sekretess (enligt OSL 15 kap 2§), måste en förfrågan ställas till Försvarsmakten.

⁷ [Planeringskatalogen – Riksintresse totalförsvaret](#)

Energiproduktion och -distribution

Energimyndigheten fattade den 15 april 2019 beslut om Riksintresse energiproduktion och energidistribution Forsmark.⁸ I beslutet ingår en bedömning att anslutningsledningar till nästa stamnätsstation är av riksintresse enligt 3 kap. 8 § MB. Det innebär att ledningar i Uppsala kommun berörs. Värdebeskrivningen och den geografiska avgränsningen är sekretessbelagd och får begäras ut.

Elektroniska kommunikationer

Post- och telestyrelsen (PTS) pekar ut anläggningar för elektroniska kommunikationer som är att anse som riksintressen. Vad gäller dessa kan de inte redovisas öppet.⁹

Det är dock viktigt att beakta om kommande arbeten med översiktsplan innebär uppförande av vindkraftverk, eftersom dessa i vissa fall kan påverka mottagningen av radiosignaler på ett negativt sätt, speciellt gäller detta för radiolänkförbindelser. PTS rekommenderar därför att ett samrådsförfarande genomförs mellan vindkraftsbolag och de radiolänkoperatörer som blir berörda av vindkraftsetableringen för respektive område för att minimera störningsriskerna. Inför ett sådant samråd kan PTS bidra med information om vilka de berörda radiolänkoperatörerna är.

Kommunikationer

Senaste uppdaterade beslut gällande riksintresseanspråken för kommunikationer gjordes 2022-09-26.¹⁰ I och med Trafikverkets beslut TRV 2020/131663 utgör väg 72 och 600 inte längre riksintresse för kommunikationer. Även Ärna flygplats har utgått som riksintresse för kommunikationer luftfart.

Namn	Beslutsdatum	Namn	Beslutsdatum
E4	2022-09-26	Väg 55	2022-09-26
Ostkustbanan befintlig och planerad	2022-09-26	Väg 288/ väg 292	2022-09-26
Dalabanan befintlig och planerad	2022-09-26		

⁸ [Energimyndighetens dnr 2019-3306](#)

⁹ [Planeringskatalogen – Riksintresse anläggningar för elektronisk kommunikation](#)

¹⁰ [Planeringskatalogen – Riksintresse kommunikationer](#)

Riksintressen enligt 4 kapitlet miljöbalken

Riksintressen enligt 4 kapitlet miljöbalken i Uppsala kommun är inte förändrade sedan gällande översiktsplan antogs 2016.¹¹

Natura 2000-områden

Sedan kommunens översiktsplan antogs har en översyn gjorts av samtliga bevarandeplaner för länets Natura 2000-områden, vilka sedan har uppdaterats vid två tillfällen, den 15 december 2016 och den 31 mars 2017.

Namn	Beslutsdatum	Namn	Beslutsdatum
Aspbladsmossen	2012-08-01	Lunsen	2012-08-01
Björnsundet-Storkärren	2012-08-01	Olas skifte	2012-08-01
Bokaren	2009-04-01	Oxkällan	2001-01-01
Bäcklösa	2012-08-01	Pansarudden	2012-08-01
Dammen-Edsjön	2012-08-01	Ramsens västra strand	2006-10-01
Degermossen	2012-08-01	Ryggmossen	2012-08-01
Ekdalen	2012-08-01	Ryttarhagen	2002-05-01
Ekeby-Ånge	2006-10-01	Siggefora ledningsgata södra	2009-04-01
Faringe	2009-04-01	Stigsbo Rödmosse	2012-08-01
Fiby urskog	2012-08-01	Storskogen	2012-08-01
Fullerö backar	2012-08-01	Styggekärret	2012-08-01
Fäbodmossen	2012-08-01	Sävjaån-Funbosjön	2010-05-01
Gåsholmen	2012-08-01	Tjäderleksmossen	2012-08-01
Harparbol lund	2001-01-01	Tämnaren öst	2012-08-01
Hästhagen-Kilholmen	2012-08-01	Uppsala kungsäng	2012-08-01
Högstaåsen	2009-04-01	Viksta stentorg	2002-05-01
Knutby	2012-08-01	Wik	2006-10-01

¹¹ [Planeringskatalogen – Riksintressen enligt 4 kap. miljöbalken](#)

Kroppsjön	2012-08-01	Örby	2012-08-01
Kärr norr om Sjödyn	2012-08-01	Östra Nåsten	2012-08-01
Lena-Husby	2006-10-01		

Rörligt friluftsliv

Namn	Beslutsdatum
Ekoln	1998-06-11

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer för vatten

Vattenmyndigheten inom Norra Östersjöns vattendistrikt har antagit förvaltningsplan 2022-2027, miljökvalitetsnormer (MKN) samt åtgärdsprogram 2022-2027 för distriktets vattenförekomster.¹² Det innebär att det för större sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten i föreskrift fastställts kvalitetskrav för vattenmiljöerna (miljökvalitetsnormer).¹³

Myndigheter och kommuner är skyldiga att genomföra de åtgärder som fastslagits i åtgärdsprogrammet för att följa miljökvalitetsnormerna. För kommunens del innebär detta bland annat att planläggningen behöver utvecklas så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan uppnås och inte försämrats.

Förvaltningsplanen beskriver i stora drag hur vattnen mår, hur de övervakas och förvaltas. Åtgärdsprogrammet innehåller juridiskt bindande åtgärder riktade till Sveriges myndigheter och kommuner. En av de kommunala åtgärderna handlar om fysisk planering och tydliggör att, samt beskriver till viss del hur, kommunen ska förhålla sig till miljökvalitetsnormer för vatten vid översiktsplanering.

Länsstyrelsen vill också påminna om att det finns helt nya underlag vad gäller påverkansanalys, statusklassning, riskbedömning, förslag till åtgärder, och miljökvalitetsnormer för förvaltningsperiod 4 (2022–2027) och att kommunen vid fysisk planering alltid ska utgå från senaste förvaltningscykeln som planeringsunderlag. Notera att detta inte är samma sak som valet ”Senaste bedömning” i VISS. Det ska alltid anges från vilken cykel underlaget har hämtats samt när uttag görs.

¹² [Vattenmyndigheterna – Förvaltningsplan 2022-2027 Norra Östersjöns vattendistrikt](#)

¹³ [Vattenmyndigheterna – Miljökvalitetsnormer för vatten](#)

Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft

Det finns ett flertal vägledningsdokument och andra vägar till information och stöd vid tillämpning av miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft. Vägledningen *Luftguiden*¹⁴ (senaste version 2019) utgör basen i vägledningen, men utöver den finns flera, mer fördjupande vägledningar. Naturvårdsverket har sammanställt de vägledningar som finns.¹⁵

Miljö kvalitetsnormer för buller

Enligt förordning om omgivningsbuller ska en kommun med fler än 100 000 invånare, senast den 30 juni vart femte år, kartlägga och ta fram åtgärdsprogram för alla vägar och järnvägar, eventuella flygplatser samt industriell verksamhet inom kommunen. När det gäller vägar avses såväl statliga som kommunala och enskilda.

Hälsa, säkerhet och risk för olyckor

Boverket tog 2018 fram vägledningen *Hälsa, säkerhet och risker* som handlar om tillämpning av PBL med hänsyn till människors hälsa, säkerhet, och risken för olyckor, översvämning och erosion.¹⁶ Vägledningen är ett stöd i kommande planeringsstrategi.

Buller

Regler om buller finns i såväl plan- och bygglagen som miljöbalken och förordningar. För olika kategorier av buller finns också riktvärden för bullernivåer vid bostadsbyggnader. Nya regler för buller trädde i kraft under 2015, 2016 och 2017. I april 2020 publicerade Boverket en reviderad vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller vid planläggning och bygglovsprövning av bostadsbyggnader.¹⁷ Vägledningen ansluter till de nya allmänna råd om industri- och annat verksamhetsbuller som publicerats under 2020.

Gällande buller från vindkraftverk publicerades en ny vägledning från Naturvårdsverket i slutet av 2020.¹⁸

I kommande planeringsstrategi bör kommunen, med hänsyn till förändringar i förordningen, de nya allmänna råden och de nya kunskapsunderlag och vägledningar som

¹⁴ [Naturvårdsverket - Luftguiden](#)

¹⁵ [Vägledningsdokument - MKN](#)

¹⁶ [Planeringskatalogen – Hälsa, säkerhet och risker](#)

¹⁷ [Boverket – Omgivningsbuller från industriell verksamhet och annan verksamhet med likartad ljudkaraktär](#)

¹⁸ [Naturvårdsverket – Vägledning om buller från vindkraftverk](#)

finns gällande buller ta ställning till kommunens fortsatta arbete med frågorna inom ramen för översiktsplaneringen.

Risker – farligt gods och miljöfarlig verksamhet

Enligt plan- och bygglagen samt miljöbalken ska människors hälsa och säkerhet beaktas i planeringsprocessen. Kommunen bör redan i den översiktliga planeringen ange generella principer för riskhanteringsprocessen i syfte att tidigt identifiera potentiella intressekonflikter och öka förutsägbarheten för att möjliggöra den utveckling som kommunen önskar.

I nu gällande översiktsplan skriver kommunen översiktligt på ett bra sätt kring risker kopplade till farligt gods och farliga verksamheter. Det är viktigt att ta med sig i planeringsstrategin gällande bedömning om kommande översiktsplanering. Om det konkretiseras ytterligare genom identifiering av riskobjekt, skyddsobjekt och intressekonflikter ur ett helhetsperspektiv antas förutsägbarheten öka och den efterföljande planläggningen underlättas. Konkretiseringen ökar i sin tur möjligheterna till utveckling i den riktning som kommunen önskar.

Under 2017 reviderades vägledningen *Samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskalig kemikaliehantering* som är framtagen i samarbete mellan Boverket, MSB och Naturvårdsverket.¹⁹

Förorenade områden

En strategi för hur förorenade områden ska hanteras och åtgärdas är nödvändig för att uppnå miljömålen samt för att främja människors hälsa och säkerhet. Mycket information och vägledning från länsstyrelserna finns samlat under länsstyrelsernas EBH-portal. Som underlag för att kommunen ska kunna arbeta strategiskt med förorenade områden finns vägledningmaterialet Strategipaketet på EBH- portalen.²⁰ Det är en fördel om detta får genomslag i arbetet med planeringsstrategin.

Informationen om förorenade områden förändras och uppdateras kontinuerligt i EBH-stödet. Det kan exempelvis handla om nya objekt inom branscher som inte tidigare uppmärksammats och nya undersökningar eller åtgärder som utförts.

Ras, skred, erosion och översvämning

Sedan gällande kommuntäckande översiktsplan antogs 2016 har en harmonisering av statligt framställda planeringsunderlag avseende ras, skred och erosion tagits fram av SGI

¹⁹ [Planeringskatalogen – Samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskalig kemikaliehantering](#)

²⁰ [Länsstyrelserna – EBH-portal](#)

tillsammans med bland andra MSB och SGU. I den finns flertalet underlag som kan ge en uppdaterad kommuntäckande bild avseende riskområden för ras, skred och erosion.²¹

Underlagen finns åskådliggjorda i en kartvisningstjänst som uppdateras regelbundet och nya underlag kan tillkomma. Några exempel på lämpliga underlag är ”Förutsättningar för skred i finkornig jordart”, ”Stränders eroderbarhet” och ”Områden där skogsbruk och exploatering kan orsaka erosion, ras och slamströmmar”. Informationen är utifrån geoteknisk synpunkt värdefull vid strategiska val av lämplig markanvändning. En samlad bedömning av hur dessa risker och förutsättningar påverkar varandra och hur detta påverkar lämplig markanvändning bör därför göras. I tillägg kan även en risk för potentiell förekomst av sur sulfatjord läggas till. Kommande planeringsstrategi kan utifrån ovanstående också inkludera uppdrag att upprätta en strategi för hur de geotekniska frågorna ska klarläggas.

Boverket har sedan 2010 sammanställt riktlinjer och rekommendationer för hantering av risker kopplade till naturolyckor i en tillsynsvägledning för länsstyrelserna.²²

Klimatrelaterade risker och klimatanpassning

År 2018 infördes en ny bestämmelse i PBL genom ett tillägg i 3 kap. 5 §. Förändringen innebär att det av översiktsplanen ska framgå kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. Förutom ny och befintlig bebyggelse innefattas den byggda miljön, även anläggningar samt vegetation, parker och andra grönområden.

Syftet med tillägget är att stärka kommunernas klimatanpassningsarbete. Det ska göras genom att skapa en samlad bild av klimatrelaterade risker i kommunen, skapa förståelse för sårbarheter och konsekvenser samt att skapa ett underlag för riskacceptans eller plan för åtgärder.

Det här betyder att kommunerna behöver identifiera byggda miljöer som riskerar att drabbas av klimatrelaterade risker samt ta ställning till hur kommunen avser att hantera dessa risker. Hur kommunen har hanterat detta ska framgå i översiktsplanen. Läs mer på PBL kunskapsbanken.²³

Ett metodstöd till kommunernas hantering av dessa frågor i översiktsplanen har tagits fram av länsstyrelserna i Stockholm och Västra Götaland tillsammans med SMHI och MSB under 2021. Stödet belyser hur arbetsprocessen kan utformas och hur man kan gå till väga för att ta fram underlag samt vad som behöver framgå i översiktsplanen. Här finns vägledning för hur geologiska, geotekniska och topografiska underlag såsom

²¹ [SGI – Kartunderlag om ras, skred och erosion](#)

²² [Boverket - Tillsynsvägledning naturolyckor](#)

²³ [Boverket – Översiktsplanens innehåll](#)

havsnivåhöjnings-, översvämnings-, ras- och skredkarteringar kan användas. Metodstödet ger också förslag på olika slags åtgärder för riskhantering som kan uttryckas i översiktsplanen.²⁴

De riskbedömningar som genomförs ska kunna utföras med hjälp av befintligt underlag. Detta innefattar existerande geologiska, geotekniska och topografiska underlag samt havsnivåhöjnings-, översvämnings-, ras- och skredkarteringar som nationella myndigheter och länsstyrelser tillhandahåller. Om statlig infrastruktur ligger inom ett område kan underlag från Trafikverket behövas. Nedan följer några underlag som är aktuella i skrivande stund:

- [Översvämningskarteringar](#) – (MSB)
- [Länsstyrelsens lågpunktskartering för länets tätorter](#)
- Karttjänst – [Ras, skred och erosion](#) (SGI)
- [Framtidsklimat](#), klimatscenarier, länsanalyser och klimatindikatorer (SMHI)
- [Framtidsklimat i Uppsala län](#) (SMHI)

Förutom underlagen ovan och metodstödet för att hantera klimatrelaterade risker i översiktsplaneringen har olika vägledningar om klimatanpassning uppdaterats och tagits fram de senaste åren. Dessa går att hitta på följande webbplatser:

- Boverket – [Vägledning om klimatanpassning i ÖP](#)
- SMHI – [Exempel och stöd för fysisk planering](#)
- Länsstyrelsen Uppsala län – [Klimatanpassning](#)
- Naturvårdsverket - [Klimatanpassning](#)

SGI och MSB har identifierat områden i Sverige där det finns risk för klimatrelaterade ras, skred, erosion och översvämningsrisker. Uppdraget innebär också att beskriva sannolikhet och samhällsekonomiska konsekvenser.²⁵ En karttjänst med beskrivningar av de nationella riskområdena och kommunanalyser finns också tillgänglig.²⁶

Mellankommunala och regionala intressen

Sedan gällande översiktsplan antogs har nya regionala planer och strategier antagits eller kommer att antas inom de närmaste åren.

²⁴ [Länsstyrelserna – Klimatrelaterade risker i översiktsplanering - metodstöd](#)

²⁵ [SGI – Sveriges största riskområden](#)

²⁶ [SGI, MSB – Riskområden för ras, skred, erosion och översvämningsrisker](#)

Regional utvecklingsstrategi

Region Uppsala har ansvaret att samordna det regionala tillväxtarbetet i länet. En ny regional utvecklingsstrategi (RUS) och Agenda 2030-strategi antogs i februari 2021.²⁷

Bedömning av granskningsyttrandenas aktualitet

Länsstyrelsens bedömning av Uppsala kommuns kommuntäckande översiktsplan antagen 2016 är i övrigt att granskningsyttrandena fortfarande är aktuella, förutom hänvisningar till äldre lagstiftning, program, policys m.m. Dessa kommenteras i stället i ovanstående underlag.

²⁷ [Regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi i Region Uppsala](#)

Stadsbyggnadsförvaltningen
Projektdirektiv

Datum:
2021-06-01

Diarienummer:
KSN-2021-00190

Författare:
Göran Carlén
Åsa Dahlin
Lisa Klingwall

Version:
1.2

Översiktsplan 2024

Projektdirektiv för revidering av översiktsplanen

Innehåll

1. Grundläggande information	3
Bakgrund	3
Syfte 3	
Krav på styrning	4
2. Intressenter	4
3. Mål	4
4. Förutsättningar	5
Icke förhandlingsbara förutsättningar	5
Avgränsningar och krav	5
5. Fokusområden för revideringen	5
Omvärldsanalys och målriktning	6
Geografiska fokusområden	6
Allmänna intressen – generellt	7
Exempel på tematiska fokusområden för hållbar samhällsutveckling	7
Process	9
6. Kopplingar till andra projekt och verksamheter	10
7. Tidplan	10
8. Finansiering och ekonomi	11
9. Referenser	11

1. Grundläggande information

Bakgrund

Översiktsplanen (ÖP) är, i enlighet med plan- och bygglagen (PBL), kommunens samlade strategi för hur mark, vatten och bebyggelse ska användas, utvecklas och bevaras för att säkerställa en långsiktigt hållbar utveckling. Den ska visa hur kommunen tänker ta hänsyn till allmänna intressen samt hur riksintressen ska tillgodoses och hur miljö kvalitetsnormer ska följas.

Den nu gällande översiktsplanen (ÖP16) antogs i december 2016. En aktualitetsförklaring av översiktsplanen godkändes i kommunfullmäktige i november 2020. Översiktsplanen förklarades vara aktuell, men hastigheten i samhällsutvecklingen motiverar en revidering under kommande mandatperiod. Kommunstyrelsen uppdrog i september 2020 till stadsbyggnadsförvaltningen att återkomma med ett förslag till direktiv för en sådan revidering i juni 2021.

Aktualitetsförklaringen kompletterar ÖP16, ger stöd i tillämpningen och tydliggör några delar som inte längre är aktuella. Aktualitetsförklaringen innehåller också ett antal medskick till en kommande revidering av översiktsplanen. Större medskick lyfts fram i föreliggande direktiv, övriga medskick från aktualitetsförklaringen ska också beaktas i revideringen.

ÖP16 har ett tydligt fokus på den långsiktiga hållbarheten. Sedan planen antogs har planering och samhällsbyggande huvudsakligen gått i översiktsplanens riktning. Men både utmaningar och ambitioner har ökat ytterligare inom hållbarhetsområdet, avseende såväl de ekonomiska, sociala och ekologiska aspekterna. FN:s Agenda 2030 genomsyrar nu svenska strategier på alla nivåer. Lagstiftning har ändrats för att bättre svara upp mot olika hållbarhetsmål. Kommunens nya och reviderade styrdokument vittnar också om tydlig ambitionshöjning. Metoder och innovationer utvecklas pågående för att bidra till nödvändiga omställningar. Revideringen av översiktsplanen behöver återspegla detta. Det handlar exempelvis om att ta kliv framåt i klimat- och miljöfrågorna, att underbygga samhörighet och jämlika livsvillkor, att hantera och dra nytta av strukturförändringar i närings- och arbetslivet och att både bidra än mer till kommunalekonomisk effektivitet i samhällsbyggandet och att utgå från rådande kommunalekonomiska förutsättningar i övrig utveckling.

Syfte

Revideringen har följande syften:

- Tydliggöra och utgå från de kommunalekonomiska förutsättningarna för den fysiska samhällsutvecklingen.
- Uppdatera översiktsplanen så att den svarar mot de ändringar i förutsättningar, krav, utmaningar och möjligheter som har skett sedan 2016, så att långsiktiga hållbarhetsmål stegvis kan nås.
- Förstärka berättelsen om målriktningen för den fysiska samhällsutvecklingen: vart vi ska och varför
- Stärka vägledningen för avvägningar och prioriteringar i efterföljande planering
- Ta ytterligare steg i utvecklingen av den kontinuerliga översiktsplaneringen

Krav på styrning

Kommunstyrelsen är uppdragsgivare och fattar beslut om direktivet liksom beslut om samråd och granskning enligt kraven i PBL. Kommunfullmäktige fattar beslutet om att anta översiktsplanen. Arbetet rapporteras löpande till kommunstyrelsens arbetsutskott.

2. Intressenter

Översiktsplanen är ett av kommunens viktigaste styrdokument och behöver utvecklas i dialog med många aktörer. De skilda intressen perspektiv och kunskaper som representeras av nämnder och bolag inom kommunkoncernen, kommuninvånare, det lokala näringslivet och det civila samhällets aktörer tas om hand och berikar arbetet med översiktsplanen. Det gäller också Länsstyrelsen, Region Uppsala, grannkommuner, grannregioner, ett flertal statliga myndigheter och verk, forskningssamarbeten samt ett stort antal andra organisationer. En kommunikationsplan kommer att tas fram.

3. Mål

Det finns tre projektmål för revideringen av översiktsplanen. Att se över effektmålen för den fysiska samhällsplaneringen ingår i arbetet med projektmålen.

1. Förnya och förstärk den gemensamma målbilden

Översiktsplanen behöver möta de stora utmaningarna i samhällsutvecklingen. Att stärka arbetet med social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet i delar och helhet är riktmärket i linje med Uppsala kommuns högt ställda mål. Inriktningen i nuvarande översiktsplan uppdateras med ledning av bland annat de globala målen i Agenda 2030, de nationella miljökvalitetsmålen och mål om kommunalekonomisk effektivitet. Förståelsen och uppslutningen bakom planens inriktning förstärks hos invånare och verksamma i kommunen. Förutsägbarheten i den fysiska utvecklingen blir ännu tydligare.

2. Vässa översiktsplanen som verktyg för avvägning och prioritering

Genom förnyade mål och riktlinjer ger översiktsplanen tydligare vägledning för efterföljande planering och lagprovning. Det underlättar för såväl byggaktörer, berörda invånare som kommunen själv. Målstrukturen underlättar prioritering mellan samhällsbyggnadsprojekt, inriktningen på dem samt bedömning av måluppfyllelse. Separata styrdokument som ligger nära översiktsplanen integreras så långt som det är rimligt för att bidra till ökad tydlighet.

3. Anpassa översiktsplanen ytterligare som del i den kontinuerliga översiktsplaneringen

Dokumentstrukturen och den digitala plattformen underlättar senare revideringar av översiktsplanen. Genomförandestrategin i planen läggs på en generell och flexibel nivå som kompletteras med mer detaljerade men lättrorliga beslut i kommunstyrelsen.

4. Förutsättningar

Icke förhandlingsbara förutsättningar

Översiktsplaneringen är lagreglerad och måste uppfylla de krav som ges av plan- och bygglagen samt miljöbalken. Vidare ska utformningen av planen svara upp mot Boverkets översiktsplanemodell, vars syfte bland annat är att skapa en grad av enhetlighet över hela landet, så att man till exempel ska kunna läsa plankartor över kommungränser mer sömlöst.

Enligt plan- och bygglagen behöver den reviderade översiktsplanen antas av kommunfullmäktige senast 24 månader efter valet, det vill säga i september 2024.

Avgränsningar och krav

Översiktsplanens tidshorisont 2050⁺ behålls, främst för att målhorisonten 2050 sammanfaller med klimatmålen och är generellt sett vanlig i kommunernas översiktsplanering. För vissa underlagsstudier sätts en längre horisont. Det möjliggör exempelvis strategier för ändring i tröga infrastruktursystem och möjlighet att strategiskt reservera plats för långsiktiga behov av skilda slag.

Översiktsplanens nuvarande huvudstruktur för den fysiska utvecklingen behöver analyseras med utgångspunkt från vunna erfarenheter och omvärldsförändringar. Det omfattande arbetet med prövning av flera alternativa fysiska strukturer som genomfördes vid föregående översiktsplanearbete behöver sannolikt inte göras om i sin helhet. Påverkan av exempelvis tyngdpunktsförskjutningar genom Uppsalapaketet ska analyseras.

Kommunkoncernen står inför stora tröskelinvesteringar i infrastruktur under halvtannat decennium framåt, samtidigt som demografin under samma period innebär ansträngningar i driftsekonomin. Förutom att eftersträva generellt god hushållning måste revideringen särskilt beakta dessa kommunalekonomiska förutsättningar.

Översiktsplanen ska vara huvudsakligen digital, även om det av tillgänglighetsskäl också behöver finnas en pappersprodukt. Strukturen för vägledning utvecklas när det gäller hanteringen av allmänna intressen, samt för att svara upp mot Boverkets nya ÖP-modell. Användarvänligheten ligger i fokus.

Den strategiska karaktären hos översiktsplanen ska bibehållas samtidigt som detaljeringsgraden i vissa avseenden behöver öka för en mer träffsäker vägledning. Detaljeringsgraden får inte äventyra planens robusthet för marginella omvärldsförändringar (exempelvis lagstiftning, ny kunskap, de facto-förändringar i markanvändning). Ställningstaganden i planen kan kompletteras med mer detaljerade tematiska och geografiska underlag som successivt uppdateras.

5. Fokusområden för revideringen

I det följande beskrivs ett antal fokusområden att arbeta med i revideringen. De har främst bäring på projektmålen 1 och 2.

Omvärldsanalys och målriktning

Förnya omvärldsanalysen och utveckla scenarier

Det behövs en förnyad bedömning av eventuella förändringar i de globala megatrenderna och regionala trender och hur de kan förväntas påverka förutsättningarna för Uppsala. För närvarande råder osäkerhet om hur eventuella långsiktiga pandemieffekter påverkar samhällsutvecklingen på skilda sätt. Det kan därför vara relevant att arbeta med scenarier för att fånga alternativa utvecklingar avseende exempelvis utrymmes- och lokaliseringskrav/-behov för olika funktioner som boende-arbete/näringsliv-service-utbildning-fritid-kultur med mera, samt behoven av mobilitet. Det handlar också om att fånga osäkerheter, risk- och sårbarheter samt möjligheter av betydelse för den fysiska utvecklingen. I arbetet ingår att belysa behov av eventuella förskjutningar i samhällsbyggandet mellan staden, landsbygden och de prioriterade tätorterna.

Arbetet utmynnar i två-tre scenarier för den långsiktiga utvecklingen till en horisont någonstans mellan 2050 och 2100. Scenarierna ska konsekvensbedömas. Vidare bedöms om de utmanar huvudstrukturen för utvecklingen i ÖP2016 och hur den i så fall kan modifieras för att svara upp mot såväl förändrade behov som hållbarhetsmål.

Uppdatera ÖP16:s prioriteringar

Översiktsplan 2016:s ”prioriteringar” är ett antal tillståndsmål med tillhörande delmål. Dessa behöver uppdateras och stämmas samman innehållsligt och begreppsmässigt med Agenda 2030, de nationella miljömålen samt övriga nationella, regionala och kommunala mål. Översiktsplanens tidshorisont är ofta längre än andra målskrivningar, varför anpassning kan behövas.

Förstärk berättelsen om vart Uppsala strävar

Översiktsplanen bör förse med en tydlig vision eller berättelse om kommunens utvecklingsriktning för att främja en god livsmiljö. Bakgrund och motiv för den valda inriktningen behöver vara enkelt presenterade. Det ska vara tydligt vilka kvaliteter inriktningen syftar till för kommunens nuvarande och framtida innevånare, verksamma och besökare samt hur övergripande långsiktiga hållbarhetsmål ska uppnås. Berättelsen behöver konkretisera hur dessa kvaliteter och mål uppnås genom den fysiska strukturen i planen.

Geografiska fokusområden

ÖP16 tydliggjorde grova strukturer för kommunens utveckling. För några delområden finns också fördjupade översiktsplaner. Med stöd i nya arbetssätt som nu etableras inom stadsbyggnadsförvaltningen, så kallad områdesplanering, kan fler delgeografiska strategier tas fram, enligt nedan.

- *Prioriterade tätorter.* Utvecklingsförutsättningarna ses över. Det är angeläget att förnya både den samlade strategin och att för var och en av dessa orter (som saknar fördjupad översiktsplan) ta fram mer utarbetade utvecklingsstrategier och egna plankartor för markanvändning med mera. Det underlättar för kommunens egna proaktiva utvecklingsinsatser, liksom för andra aktörer att se möjligheter för exempelvis bostadsbyggande eller etablering av verksamhet.

- Det är också viktigt att analysera och se över strategin för *stadens omland, landsbygd, servicenoder*. Det handlar om hur översiktsplanen påverkar utvecklingen i dessa områden och om omvärldsförändringar ger nya förutsättningar.
- *Innerstaden, stadsnoder, stadsdelnoder, stadsstråk och stadsbygd*. Även inom staden kan det vara angeläget att se över lokala utvecklingsförutsättningar och pröva att göra fördjupade strategier för olika delområden. Här finns möjlighet att identifiera vad som behöver värnas och utvecklas och ges utrymme utifrån lokala förutsättningar och behov såväl som utifrån helhetsperspektivet i översiktsplanen. Innerstadsfördjupning finns redan, men ses över.

Bedömning ska även göras om vissa fördjupade översiktsplaner kan upphävas och vägledningen för dessa områden integreras i den reviderade översiktsplanen.

Allmänna intressen – generellt

Plan- och bygglagen och miljöbalken anger ett stort antal allmänna intressen som översiktsplanen ska vägleda avvägningen mellan. Uppföljningen i aktualitetsförklaringen visade på önskemål om förstärkt vägledning på detta område.

Vid sidan av översiktsplanen finns ytterligare ett trettiotal tematiska styrdokument som åtminstone delvis har bäring på den fysiska planeringen. Det finns lagkrav på att vissa av dessa ska finnas som eget styrdokument, exempelvis riktlinjer för bostadsförsörjning, medan andra är sådant som kommunen själv bestämt att det ska ligga som separat styrdokument.

ÖP16 designades för att hålla en sådan strategisk nivå på sin vägledning att andra styrdokument skulle kunna komplettera den med mer detaljerade anvisningar. Antalet styrdokument har vuxit vilket försvårat överblicken. Det är därför rimligt att nu pröva att integrera vissa styrdokument i översiktsplanen. Genomlysningen av styrdokument behöver göras gemensamt med alla berörda och koordineras med den övergripande översynen av styrdokument som kommunfullmäktige initierat.

Exempel på tematiska fokusområden för hållbar samhällsutveckling

Revideringen innebär att hela översiktsplanens innehåll ska ses över. Nedan anges ett tiotal *exempel* på tematiska områden – huvudsakligen allmänna intressen - som bedöms vara särskilt angelägna att belysa. Bilden kan komma att förändras under arbetets gång.

1. Fördjupa de sociala strategierna för en sammanhängande, trygg och jämlik kommun

Genom utvecklade analyser och strategier på systemnivå säkras såväl proaktiva insatser som att socialt värdeskapande inkluderas vid samtliga initiativ till fysisk förändring. Kunskap om behov, utmaningar och önskemål fördjupas ytterligare utifrån ett lokalt perspektiv genom dialog på områdesnivå. Särskilt identifierade behov av fysisk förändring kan ges avtryck i plankarta/-or. Området inkluderar trygghets- kulturlivs- och folkhälsofrågorna samt skilda samhällsgruppers behov och målsättningen om likvärdig skola.

2. Uppdatera klimat- och miljöstrategierna

Sedan ÖP16 antogs har behoven av genomgripande samhällsåtgärder för att hejda farlig klimat- och miljöförändringar blivit ännu tydligare. Kunskapsläget har förstärkts och flera separata styrdokument på skilda nivåer inom området har uppdaterats eller är på väg fram och behöver ge avtryck i översiktsplanen för att få nödvändigt genomslag. Det handlar exempelvis om klimatfärdplan, vattenkvalitet, ljudmiljö, hushållning med jordbruksmark, naturvård och ekosystemtjänster.

3. Se över näringslivsstrategin

Digitaliseringens påverkan på arbetsliv, produktion och logistik är nu påtaglig och förändrar lokaliserings- och utrymmesbehoven. Behov av robusta värdekedjor inom varuproduktionen kan tillsammans med automatisering och ökat fokus på fossilfrihet och lokala kretslopp sammantaget innebära ökat behov av utrymme och miljöer för produktionsanläggningar, särskilt för exportnäringarna.

4. Belys långsiktig utveckling av hållbara trafik- och transportsystem

Pågående arbete med trafikprogram/handlingsplan ger avstamp för explorativa studier om hur digitalisering, elektrifiering och autonomisering av fordon kan påverka logistik och rörelsemönster och hur trafiksystemet bör utvecklas på längre sikt. Mer närtida utvecklingsbehov i infrastruktur mm ska naturligtvis också ge avtryck.

5. Belys långsiktig utveckling av hållbara tekniska försörjningssystem

För närvarande ligger fokus på att finna nya innovativa och integrerade lösningar vid utbyggnad av nya stadsdelar utan befintlig infrastruktur-försörjning. Hur ser möjligheterna ut till anpassning i befintliga miljöer på lång sikt? Och vilka nya utrymmes- och lokaliseringsbehov kan förväntas? Det gäller energisystem, vatten- och avlopp, IT-system, materialcirkulation (återvinning/avfall) och koppling till andra försörjningssystem.

6. Tydliggör totalförsvarsaspekter, inklusive livsmedels- och andra försörjningsstrategier

Säkerhetsläget innebär såväl en upprustning av det militära försvaret i Uppsala som ökat fokus på civilförsvarsfrågorna. Sammantaget krävs sannolikt anpassningar i översiktsplanen för båda ändamålen. Tydligare vägledningar väntas på detta område. Till del sammanfaller dessa intressen med frågorna om tekniska försörjningssystem enligt ovan. Hur skapar vi en robust försörjning av det livsnödvändiga?

7. Tydliggör klimatanpassningsbehoven

En ändring i PBL kräver att skred-/ras-/erosionsrisker till följd av klimatförändringar ska hanteras i översiktsplanen. Vi har vidare nya underlag som en ny översvämningskartering och en skyfallsplan och hur risken med värmeböljor ser ut i skilda delar av den byggda miljön. Sammantaget kan detta bygga under en strategi som skulle kunna få avtryck i en plankarta.

8. Fördjupa vägledningen för utveckling av grönstrukturen i staden och prioriterade tätorter

Det finns snart ett underlag till utvecklad övergripande grönstruktur för staden med närmaste omgivningar, som visar behov av åtgärder och strategiska val för att bibehålla, stärka och utveckla stadens gröna och blå strukturer med fokus på sociala värden. Därutöver bör belysas förutsättningar för natur-, rekreations- och

friluftsliv vid de prioriterade tätorterna, med ledning av naturinventeringen och karteringen av ekosystemtjänster som gjorts.

9. Förstärk vägledningen för kulturmiljö

Vägledningen för kulturmiljö i ÖP16 är bristfällig. De kulturhistoriska värdena i Uppsala utgör en betydelsefull resurs för framtiden. Det fanns vid antagandet av planen förväntningar om att ett separat styrdokument för kulturmiljö snart skulle finnas framme. Av skilda skäl har det dröjt, men det finns underlag framtagna som tillsammans med angelägna uppdateringar av befintligt material kan bidra till tydligare vägledning i kommande översiktsplan

10. Fördjupa ställningstaganden till riksintressen

Riksintressen har en särställning bland allmänna intressen som innebär att översiktsplanen måste ge vägledning om hur dessa intressen ska tillgodoses. Uppsala har cirka 100 sådana riksintressen som omfattar natur- och kulturmiljö, totalförsvaret med mera. I ÖP16 gjordes en förhållandevis grundlig genomgång med kortfattade beskrivningar och ställningstaganden. Ställningstagandena behöver säkerställa en tydlighet som underlättar planläggning, lovgivning och annan myndighetsutövning.

11. Ta fram en utvecklingsplan för friluftsliv och turism på och vid Ekoln och Fyrisån

Detta handlar om nämnda vattendrag med dess kopplingar längs Mälaren till Stockholm, Håbo (Gorran) och Enköping (Lårstaviken). Arbetet ska bland annat utgå från och utveckla de värden som lyfts upp i riksintresset för friluftsliv ("Ekoln") samt riksintresset för friluftsliv och turism ("Mälaren med öar"). Det innefattar utveckling av tillgängligheten till stränder och vatten samt utveckling av målpunkter. Samverkan behövs med övriga kommuner längs vattenvägarna för att höja det sammantagna värdet.

Process

Styrning och delaktighet

Interna intressenter

Kommunstyrelsens styrning säkerställs genom återkommande avstämningar och arbetsmöten i arbetsutskottet. Delaktigheten hos övriga nämnder och bolag säkerställs genom exempelvis informations- och dialogtillfällen, inspirationsföreläsningar, workshops med mera.

Externa intressenter

Länsstyrelsen har en särskild roll som rådgivare, regelbevakare och företrädare för statliga intressen och inbjuds att aktivt följa processen. Till översiktsplanarbetet knyts också planerings- och infrastrukturanvariga aktörer som exempelvis Region Uppsala, Trafikverket och Vattenfall AB. Särskilda dialoger förs med andra nyckelaktörer vars verksamheter har stor betydelse för den fysiska utvecklingen eller kan bidra med särskilda kunskaper. Avstämningar med grannkommuner görs i etablerade forum genom särskilda överläggningar när så behövs. Slutligen aktiveras kommunens forskningssamarbeten och professionella översiktsplanenätverk för att stödja planarbetet.

Att nå invånare i kommunen, civila samhället och det lokala näringslivet i ett dialogarbete är viktigt för att öka kontinuitet och delaktighet i det långsiktiga samhällsbyggandet för hållbarhet i enlighet med Agenda 2030. Lokal kunskap behöver tas om hand för att öka tilliten till planeringen samt öka engagemanget för hållbarhetsfrågorna. I arbetet med att utveckla delgeografiska strategier blir dialogerna viktiga för att öka kunskapen om lokala förutsättningar, behov och önskemål.

Formerna för medverkan och dialog är centrala för arbetet med översiktsplanen och kommer att beskrivas i en kommunikationsplan. Ambitionen är att fler och nya former för såväl digital som fysisk medverkan samt blandformer dem emellan ska utvecklas och organiseras under arbetet för att främja delaktighet och engagemang. Erfarenheterna från digitala dialoger under pandemin kommer att tas tillvara.

Verktyg

Digital process för översiktsplanering och samhällsbyggnad

Integration mellan kartor, 3D-modeller, bilder och text sker i ett digitalt verktyg från start. Det blir möjligt med hög interaktivitet utåt med intressenter via webbplats. Plattformen ska också bidra till en kontinuerlig anpassning av innehållet till nya beslut och uppdaterade underlag, efter antagandet av planen. Det ger alltså även stöd till den kontinuerliga översiktsplaneringen och kan exempelvis integrera det indikatorsystem för uppföljning som successivt utvecklas. Det ska också bidra till arbetet med en alltmer digitaliserad samhällsbyggnadsprocess.

Strategisk miljöbedömning

Hållbarhetsbedömningar integreras i planarbetet från start med externa bedömare som följer, bedömer och påverkar arbetet hela vägen fram till antagandet. Konsekvensbedömningen inkluderar kommunalekonomin och kompletteras med fler samhällsekonomiska bedömningar.

6. Kopplingar till andra projekt och verksamheter

Översiktsplanearbetet spänner över många sektorer och är beroende av information om utvecklingen, planeringen och anspråken inom stora delar av kommunkoncernens verksamhet. Det är viktigt med bred medverkan från koncern och intressenter i omvärldsanalysen som ska göras i början av översiktsplanearbetet. De långsiktiga behoven, anspråken och möjligheterna hos verksamheter som normalt sett har betydligt kortare planeringshorisont behöver fångas upp.

7. Tidplan

En grov tidplan redovisas nedan. Den innebär en tøjman på maximalt några månader i förhållande till lagkravet om antagande senast september 2024.

- Höst 2021 – Projektplanering, omvärldsanalys, scenarioarbeten. Underlagsutredningar startar
- 2022 – fortsatta underlagsutredningar, analys, dialogarbete och planarbete
- Vår 2023 – planförslag på samråd, dialogarbete fortsätter
- Höst 2023 – revidering av planförslag
- Vinter 2023/2024 – planförslag på granskning
- Vår 2024 – antagande

8. Finansiering och ekonomi

Arbetet med att revidera översiktsplanen finansieras huvudsakligen genom kommunstyrelsens budget för strategisk planering vid stadsbyggnadsförvaltningen. Förvaltningar och bolag som deltar med personal i en arbetande referensgrupp förväntas stå för sina egna personalkostnader. Underlagsutredningar som har bäring på översiktsplanarbetet men som tas fram av andra organisatoriska enheter än stadsbyggnadsförvaltningen bekostas av dem.

Revideringsarbetet bedöms kosta 15 miljoner kronor (Mkr) för strategisk planering. Fördelningen över åren bedöms vara ca 4-5 Mkr per år under 2021-23 och 1-2 Mkr under 2024.

9. Referenser

[Översiktsplan 2016, med aktualitetsförklaring 2020](#)

Stadsbyggnadsförvaltningen
Projektdirektiv, mall

Datum:
2021-05-17

Version :
1.2

Dokumentägare:
Avdelningschef strategisk planering

Dokumentredaktör
Programkontoret

Handläggare:

Datum:
2023-05-26

Diarienummer :
KSN-2021-00190

Projekt:
Revidering av översiktsplan
för Uppsala kommun

Version/DokumentID:

Revidering av översiktsplan för Uppsala kommun

Tilläggsdirektiv

Innehåll

Innehåll.....	2
1. Grundläggande information	3
Bakgrund	3
Syfte	3
Projektägare.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
2. Mål.....	3
3. Fokusområden för revideringen.....	3
Tidig dialogprocess, invånardelaktighet samt tidplan.....	4
Utvecklingsinriktningar och geografiska fokusområden.....	4
Allmänna intressen och tematiska fokusområden.....	4
4. Kopplingar till andra projekt och verksamheter.....	5
Planeringsstrategi.....	5
5. Tidplan.....	5
6. Finansiering och ekonomi	5
7. Referenser och bilagor	6
Bilagor.....	6

1. Grundläggande information

Bakgrund

Översiktsplanen är, i enlighet med plan- och bygglagen (PBL), kommunens samlade strategi för hur mark, vatten och bebyggelse ska användas, utvecklas och bevaras för att säkerställa en långsiktigt hållbar utveckling. Den ska visa hur kommunen tänker ta hänsyn till allmänna intressen samt hur riksintressen ska tillgodoses och hur miljö kvalitetsnormer ska följas. Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan.

Den nu gällande översiktsplanen antogs i november 2016. En aktualitetsförklaring godkändes i kommunfullmäktige 2 november 2020 § 458. Översiktsplanen förklarades vara aktuell, men hastigheten och hållbarhetsutmaningarna i samhällsutvecklingen motiverade en revidering. Kommunstyrelsen gav 16 juni 2021 § 173 stadsbyggnadsförvaltningen direktiv om revidering av översiktsplanen. I direktivet anges målinriktningar och geografiska fokusområden samt exempel på tematiska områden för hållbar samhällsutveckling. Direktivet anger att ett antagande ska ske senast september 2024.

Tilläggsdirektivet har utarbetats för att säkerställa en bred och inkluderande process om inriktningen för samhällsbyggandet och översiktsplanen, med bland annat en förlängd tidplan, med antagande i nästa mandatperiod.

Nuvarande översiktsplan med fördjupningar, bedöms stå sig som vägledning för den övergripande utvecklingen av strukturer för bebyggelse, grönt och trafik under mandatperioden. Den ska därför också ligga till grund för revideringsarbetet samtidigt som den kan kompletteras med fördjupande vägledning i separata styrdokument.

Syfte

Tilläggsdirektivets syfte är att öka vägledningen gällande inriktningar, framtagandeprocess samt ange ny tidplan för revideringen. Tilläggsdirektivet ersätter avsnitt 7 (tidplan) och 8 (Ekonomi) samt kompletterar övriga avsnitt.

2. Mål

Nuvarande projektmål i projektdirektivet (KS 20210616 §173) gäller oförändrat.

3. Fokusområden för revideringen

Gällande direktiv för revidering av översiktsplanen beslutades av kommunfullmäktige 16 juni 2021 § 173. Direktivet fortsätter att vägleda arbetet tillsammans med tilläggsdirektivets nedanstående punkter.

Ny tidplan, dialogprocess, invånardelaktighet

1. Ny tidplan med formell process och antagande första halvan av nästa mandatperiod möjliggör för omfattande dialogprocesser och hög grad av delaktighet av invånare.
2. En serie dialoger om samhällsbyggande, lokala utvecklingsmöjligheter samt tematiska sakfrågor ska föregå den formella översiktsplaneprocessen. Dialogerna ska involvera invånare, organisationer och politiska partier och ge ett underlag till lokala och tematiska strategier i den översiktliga planeringen. Dialogerna koncentreras huvudsakligen till åren 2023-24. Under den formella processen sker dialoger under samråds- och granskningsskedena, samt därutöver efter behov.
3. Under perioden 2023-2025 ska resultat från såväl dialoger som delgeografiska och tematiska fördjupningsstudier behandlas i politiska forum, med syfte att underbygga kunskap och att nå överenskommelser.

Utvecklingsinriktningar och geografiska fokusområden

4. Översiktsplanen ska utgå från den prognosticerade befolkningsutvecklingen, med beredskap för såväl en lägre som en högre utvecklingstakt.
5. Översiktsplanen ska visa på prioriteringar av utvecklingsområden på landsbygden, med särskilt fokus på ortsutveckling utmed Ostkustbanan, Dalabanan och Aroslänken, på kort och lång sikt.
6. Översiktsplanen ska vägleda hur samhällsutveckling kan ske på landsbygden där det inte finns förutsättningar att tillskapa konventionell kommunal VA-infrastruktur.
7. Innerstadsstrategin ska uppdateras. Den ska värna stadens historiska kärna, främja stadsliv och tillgänglighet. Även innerstadsstrategin ska utarbetas med en grund i dialoger och inflytande från innerstadens aktörer.
8. Delgeografiska fördjupningsstudier med utvecklingsförutsättningar tas fram för relevanta tätorter och stadsdelar innehållande lokala behov och möjligheter. Genomförda lokala dialoger används som underlag. Studierna redovisas löpande för att fungera som kunskaps- och planeringsunderlag inom samhällsbyggandet och används i framtagandet av utvecklingsinriktningar i översiktsplanen.

Allmänna intressen och tematiska fokusområden

9. Översiktsplanen ska säkerställa en hög effektivitet i markanvändningen på ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart sätt.
10. Översiktsplanens inriktning för bebyggelseutvecklingen ska vara en hög grad av blandad bebyggelse och upplåtelseformer, ända ner till kvartersnivå.

11. En trafikplan och en grön-/blåstrukturplan tas fram som separata styrdokument under innevarande mandatperiod. Avsikten är att fördjupa översiktsplanens vägledning, med stöd i underlagsstudier som redan finns framtagna eller är på gång. Detta föder i sin tur utformningen av den kommande översiktsplanen. Trafikplanen ska bland annat innefatta ett huvudgatunät för staden och en plan (gemensamt med regionen) för hela kollektivtrafiksystemet. Grönstrukturplanen väger ihop sociala värden, biodiversitet, klimatanpassning och övriga ekosystemtjänster.
12. Andra tematiska studier kan också behöva ge avtryck i separata styrdokument under mandatperioden, beroende på karaktär och behov av styrning. Som tänkbara exempel kan nämnas lokalisering och karaktär på verksamhetsområden (industrimark), klimatanpassning och solenergi.

4. Kopplingar till andra projekt och verksamheter

Planeringsstrategi

Den förlängda tidplanen innebär att en planeringsstrategi behöver tas fram i enlighet med PBL 3 kap 23 §. En planeringsstrategi ska finnas beslutad senast 24 månader efter ordinarie val. I planeringsstrategin, som ersätter tidigare aktualitetsförklaring, ska kommunen bland annat redogöra för översiktsplanens aktualitet och förändrade planeringsförutsättningar, men också hur kommunen tänker kring fortsatt arbete med översiktsplanering. Direktiv för planeringsstrategi finns som separat ärende (KSN-2023-01011).

5. Tidplan

Ny tidplan för översiktsplanen innebär att fokus under innevarande mandatperiod huvudsakligen ligger på dialoger och att ta fram tematiska och geografiska studier, som i mån av behov kan ge underlag till separata styrdokument. Det syntetiserande arbetet med att ta fram ett samrådsunderlag ligger i slutet av mandatperioden och samrådsbeslut tas först efter valet. Efter ett ”granskningskede” i slutet av år 2027 kan planen antas under 2028. Denna tidplan ersätter tidigare tidplan i projektdirektivet.

6. Finansiering och ekonomi

Arbetet med att revidera översiktsplanen finansieras huvudsakligen genom kommunstyrelsens budget för strategisk planering vid stadsbyggnadsförvaltningen.

Förvaltningar och bolag som deltar med personal i en arbetande referensgrupp eller är medverkande i dialoger förväntas stå för sina egna personalkostnader.

Underlagsutredningar som har bäring på översiktsplanearbetet men som tas fram av andra organisatoriska enheter än stadsbyggnadsförvaltningen bekostas av dem.

Resurser behöver successivt säkerställas i mål och budget fram till antagandet. För nästa period 2024-2026 bedöms behovet av medel ligga inom ram.

7. Referenser och bilagor

Bilagor

Projektdirektiv för revidering av översiktsplan, Översiktsplan 2024, KS 16 juni 2021 § 173.